

Лука Милованов Георгијевић

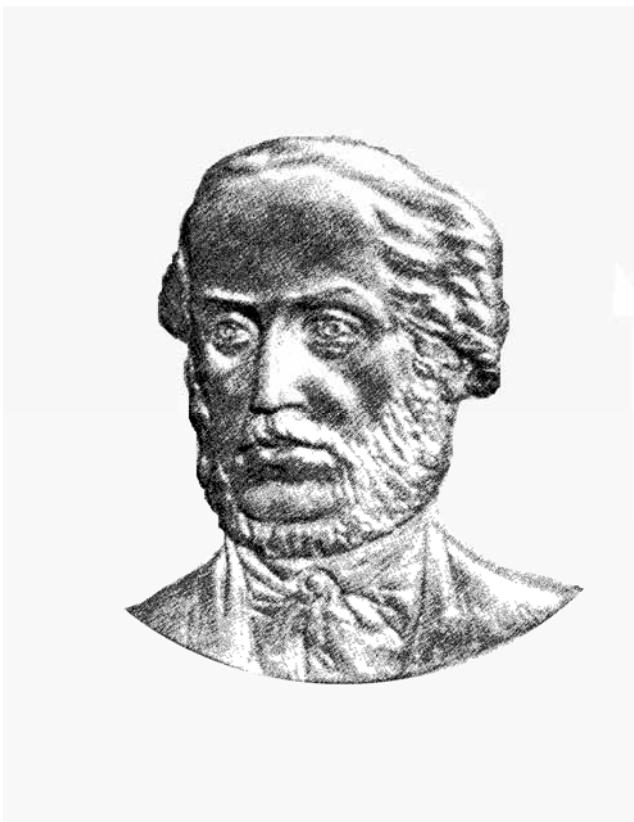
**ОПИТ НАСТАВЉЕЊА
К СРПСКОЈ СЛИЧНОРЕЧНОСТИ
И СЛОГОМЕРЈУ ИЛИ
ПРОСОДИЈИ**

[фототипско издање]

Приредио:
Видан Николић

Бања Лука, 2010.

Лука Милованов Георгијевић
1784–1828

ЛУКЕ МИЛОВАНОВА
О П И Т Н А С Т А В Л Е Њ А
к Србској

СЛИЧНОРЕЧНОСТИ

и

СЛОГОМЈЕРЈУ или ПРОСОДИИ.

По новом правописања начину сматрајући
на повод к новој весма нужној Србској
Писменици или Језиконауку списан 1810.
А издао га

ВУК СТЕФ. КАРАЦИЋ.

У БЕЧУ 1833.
У Штампарији Јерменскога манастира.

Помало колико ко може (а има је данас хвала Богу, који подобрано могу); наћиће се у исто време, који ће из ови свију маломајко велико сабрати много.

Соларић,
у улогу ума у малећу.

ПРЕДГОВОР ИЗДАТЕЉЕВ.

Списатељ ове књиге, Лука Милованић, родио се у Босни у наји Сребрничкој, у кнјежини, која се зове Осат. Отац његов, Милован Георгијевић, који је био дунђерин, као што су готово сви Осаћани, досели се пред последњи Турски и Австројски рат у Срем; и донесе Луку од две године дана. Изнајпре намести му се отац с фамилијом својом више Варадина у селу Черевићу, и стане радити свој занат; но уз Турски рат ишао је двапут у Фрајкоре, и последњи пут био је постао стражмештер. Пошто се Фрајкора сасвим избави, он се, као дунђерин, намести у Винковцима, где је и умрњо 1820. године у старости око 80 година:

Лука је у Винковцима учио Српски и Немачки и изучио шест Латински школа,

у Сегедину је свршио философију, а у Пешти права Мађарска и постао јурат. Године 1810., кад је ову књижицу писао, био је Српски учитељ у Пешти. По том негде на великом мразу пође у Ирму к Руским певцима, које је учио математици, и озебао ушавши у врућу собу, отглу не у једанпут. Тако изгубивши једно од најглавнији чувства, не само што више није могао учитељовати, него се учини и као сулудаст, и прёпије се. Оставивши учитељство, стане, као јурат, писати код адвоката, а особито у Будиму код покојнога Глигорија Димића, који му је много добра чинио; а после неколике године узме га Будимски владика, покојни Тонисије Поповић, да му којекакве Јњиге преводи с Латинскога језика и преписује *). Од владике је имао 10 форин-

---

*) Од они књига, које је Лука преводио и преписивао, владика је неке за живота свога издао на свет, но Лука њи није писао онаким језиком, као што су штампање, него ји је писао, како је он мислио да је најбоље Српски, па је владика после с другима поправљао, или управо рећи ква-

д

ти В. В. на месец, рану, и вина, колико му је требало (јер трезан није могао ништа радити, а за ракију није марио), а и по коју аљину. Тако се управо може рећи, да му је у тој новој служби било врло добро. Кад владика у почетку 1828. године, на особиту његову несрећу, умре, он онда тек остане права сирота, и стане опет наново адвокатима и другоме што коме којешта преписивати, али је већ био ослабио, а и очи га почеле издавати. Владика му је у тестаменту био оставио 300 форинти В. В., но он није имао среће, да то добије. Тако у правој сиротињи умре у Будиму 23. Нојемврија 1828. године, не имајући од рођења више од 44 године. Био је раста средњега, више рић, него прномањаст, врло шаљив, и до смрти поштен човек.

Из предворога Лукиног на страни III. и IV. види се, да је ова књига била го-

рио. Лука је сам имао обичај одговорити, кад га је ко о том запитао: „Ја напишем, како јам, и како мислим, да је Српски најбоље, па после владика и *** штре је по њиовој вољи.“

това 1810. године, и зашто се онда није наштампала. Године 1814. у пролеће саставши се ја с њим у Будиму, и разумевши за историју њену, замолим га, да је да мени, да је о свом трошку штампам у Бечу. Он на то пристане радо, али кад ми је донесе, неки листови од рукописа подерани, неки упрљани (н. п. он завијао у њи кобасице или печено месо), а неки сасвим погубљени; тако сам га морао најново молити, да је препише и потпуни, и да би он то радије и лакше учинио, примим га кај себи у квартир. Кад је тако прерављену онога лета донесем у Беч, а то, несрећом њеном, ондашњи цензор наши књига, Г. Копитар, отишао пословима царске библијотеке у Париз; и тако не могући је штампати, вратим рукопис Луки оне јесени опет натраг. Године 1828. бавећи се у Будиму запитам Луку, који је као мени, као своме пријатељу и земљаку (јер од Јадра до Осата не ће бити пуне два дана) често долазио, где му је онай рукопис, а он ми одговори, да је опет онако разбачен, као што је био и 1814. године. По том га којекако наговорим, да га још једном искупи и потпуни, па док

е

се ја вратим из Србије, да гледамо како да га издамо. Но кад ја у пролеће 1829. године дођем из Србије у Будим, ато он умръо, но рукопис заиста преправио и на смрти наручио, да се мени преда. Ја особито благодарим Госпођи ЕФРОСИНИЈИ ДИМИЋ, и Госпођи ЈУЛИЈАНИ ПОПОВИЋИ и њеној ићери Госпођици МАРИЈИ, што се ова жеља и препорука Лукина извршила.

Сад је ова књига штампана из оно-
га истог рукописа, који је Лука 1814.
године преписивао код мене, само су
гдекоји листови, вала да, који су били
погубљени или подерани, наново пре-
писани. Она је у свemu наштампана од сло-
ва до слова онако, као што је Лукином
руком писана, осим што је метнуто ћ
место дь, љ место ль, њ место нь, ѕ
место ть, а ј место і. За то мислим
да мě по правди нико не може иквити,
јер Лука сам каже на страни 16. и 17., да
место ова четири прва гласа (ђ, љ, њ, ѕ)
за иевољу пише тако по два слова, док
у штампи не добију сливен и прост знак;
а ј не само што је прописујући Звеканов
гробни натпис писао, и мени говорио,

да тако жели своју књигу штампати, него је и у самоме овом рукопису на где-којим местима, особито што је послепоправљао, право је писао.

Истина да је Лука, као што се из његова предговора види, пишући ову књигу имао право мњеније о Српском језику и књижству; али се опет у њој налазе готово све обичне погрешке данашњи наши списатеља, а особито недостојанство свакога рода у писању различни речи, н. п. Србском и Сербском, први и первог, држати и обдержавају, црионожуће и церноожуће, срце, срдце и срдце; свјету и свиету, диел и дјел, рједко и редко, разумети и разумјевајући, лјепо, лепо, лепо и л'епо; гдикоји и гдјеког; штогод, штогод' и штогођ; млоге и многе, страх и стра, пјесма и пјесна, одзиве и отзиве, састављају и собрати, мисао и мисал, слобода и слобода, светчани и свечан и т. д. Вредни на страни 14. значи је *ist Wert*. — Тако, ваља да држећи се етимологије, не само што има

гро з ѣ а (место гро ж ѣ а), упус ѣ а о (м. упуш ѣ а о), узпи шу (м. успи шу, за које и у Славенским Граматикама има правило); него и лагко (м. лако), и обви кли (м. оби кли, као и обичај на страни 16.) — Мор ја и мор ју не знам, или је писао држећи се Славенскога (као ц Ѣ ени, њеколико ц Ѣ ешто, место неки, неколико и нешто), или је примио из Рвјатски речника (Крањскога наречија), као по свој прилици и теж је, теж ји, гор ји, најгор је, највиш је и тиш је. — Кошњи це (м. кошни це) ја у народу нашему никад нисам чуо да се говори. — И у самоме спреза љу глагола налази се неколико погрешака (дакле онаки, за које Лука на страни бо. кара Дошено вића!), и. п. изискива љу ћи (м. изиску љу ћи, као што је и на страни 117.), подиза љу ће и преподиза љу ће (м. подижу ће и преподижу ће, као што је и на стр. 21.), диза љу ћи (м. дижу ћи), даје ћ' (м. дају ћ', као што је и на стр. 9б.), разваљи ва (м. разваљу је), вучу ћ' (м. вуку ћ'), скраћива щ (м. скраћу јеш), обмањива џ (м. обмању ј). По моме

мијенију и појећ' је погрешено место појућ', јер колико се год могу опоменути, да сам у народу нашему чуо овај глагол, све сам га слушао на ем (појем), а не на им (појим), а и у Славенском језику не каже се поиши, поит, него поеши, поет. Зажежу местозажегу може за невољу поднети, али ја мислим, да је обичније и правилније друго. — На страни II. у другој врсти од озго зато је сасвим сувише. — Но све ове погрешке сваки ће читатељ Луки ради опроостити, кад помисли: 1) Да је ово прва његова књига; 2) Да је писана пре 23 године; 3) Да је он сам није издао; 4) Да је почетак свакога посла, а особито овакога, и у оваким опстојатељствима (као што су данашњи наши списатеља) тежак; 5) Да се оваке погрешке налазе и данас у књигама први наши списатеља, који се од толико година с писањем и с издавањем књига забављају. Да је Лука сам ову књигу издао, јамачно би он гдекоје погрешке, особито што се тиче непостојанства, поправио; истина да сам то могао и ја учинити, али нисам тео (ни-ти сам смео), јер кад би сам по својој

воли почeo поправљати, не би сам знаo, где би сe уставио, па би најпосле књига изишla написана по моме данашњем мњењу, а не по Лукину ондашњем.

Све ово, што је до сад казано, казано је о књизи ваопште, сад ваља што-год проговорити и о садржању ове књиге; и тако:

1) На страни 14., 15., и 16., није најбоље одређена разлика између И и І. Нити је I половина И, нити је И од два I начињено (као што мисли и Г. Адам Драгосављевић у 26. ч. Српскога љетописа на страни 57., 59., и 60.); него је наше И Грчко Н (ета, Η), које Грци у време св. Кирила већ нису више изговорали, као Е, него као ми данас што И изговарамо; а І је Грчко јота (ι), које је у стари Грка пред самогласним словима свакда било самогласно слово и чинило слог за себе; тако и у најстаријим Славенским рукописима (н. п. у Остромирову јеванђелију од године 1057.), да се не би Јаковъ читало у два слога (Јаков), налази се написано Јаковъ; тако се из исти узроха налази написано Июден, место Јудеи и т. д. Зато је св. Кирило, као што је и пре на-

помињато, за Славенски језик свеза о а, е, оу, са і (да мусе по Грчком изговору не би читало и-а, и-е, и-оу), те начинио и, ѹ, ю. — Исто тако Лука није управо знао, где ће писати ѡ, и. п. он пише није и прие; другојачије, основаније, обширије, напредније, а на стр. 41. и 43. милие; на стр. 30. двију, а на 54. двију. Имена суштествителна, која се свршују на ија обично пише без ј (иа), и. п. Делиа, Аматузиа, просодије, просодии; а да је у оваким речма писао ј после и, онда на страни 72, не би морало бити Ази, него Азиј², које не само што би према говору и разуму било правилније, него би се и боље слагало с класи!

2) Сва правила, која су у првој половини ове књиџе (од стране 11. до 71.) важна су и преважна за све наше стихотворце; али је најважнија ствар овде просодија или слогомерје. Да ће се у свему овоме, као у првоме огледу, наћи погрешака и недостатака, то се разуме само од себе; али кад је једанпут само оволовико учињено, сад ће се ласно моћи поправити, што је погрешено, и додати,

што недостаје. Од сад ће моћи Луку по-правити и онај, који је до сад малого имло-го мање од њега знао. Тако се и ја усу-ћујем овде, као мимогред, назначити не-што и о томе. а) Сваки ће прави читатељ ове књиге казати, да бина страни 19. ва-љало примерима да је показано, за које слогове Лука мисли, да не иду ни у први род кратки, ни у три рода дугачки слогова, и т. д. Пример, који је он о том, као мимогред, под звездицом пока-зао, врло је рђав, јер између првен (roth) и црвени (die Röthe) разлика је у гласу, какогод и у значењу (ако није још већа); но о том ћемо после мало више говори-ти. Исто би тако нужни били примери и на страни 30. од озго на два места, где се говори о речима, које имају по два при-гласила. А и на страни 67. не би с горега било, да је примером показано, које су то у Српском језику речи, из почетка скраћене (у обичном говору). — б) На страни 27. и 34. каже Лука, да јунак, орач, копач на првом слогу нема-ју пригласила, и зато да је у оваким реч-ма први слог кратак, а други дугачак. Мени се чини, да је о овим речма врло

мало казато, једно, што оваке речи имају на првом слогу пригласило подижуће ('), као што је казато у Граматици поред Српскога речника на страни XXXVI., а друго, што оваки речи имају млого, и од различни врсти, у нашем језику, и. п. овчар, козар, ковач, ратар; црвен (*die Röthe*), зелен (*die Grüne*), стрмен (*die Steile*); камен, кремен, пламен, грумен; помоћ, немоћ; милост, радост, жалост; крвав; свети, добри; света, свето; светим, светом; воде (у род. јед.), водом; играл, играш, игра, играй; чиним, мељем; онај, овај; тако, туда, свуда, овда, онда, тада и т. д. У свима оваким речма први се слог изговара оштрије од другога, а други се отежавише од првога. Може бити да би се према Грчкој просодији могло казати, да је на првом слогу акцент, а други слог да је дугачак; у нас па ће се одреди, или ће оваке речи бити јамби (——), као што је Лука на страни 27. и 34. казао, или трохеји (———), као што ји је овде у својим песмама употребљавао (и. п.

Како ми се мила смије.

Слађа и од медног муста.

Тко ли медни њој глас даде.

Онај, од ког славуј, шева.

Онај, од ког лабуд прима.

Хвалим милост срдцем правим.

Пустош ову, весно мила.

Онда расте, онда цвјета,

Зелен ираси сва дрвета.

Једва чека, зове хај.

Лепо време мјесец Мај.

Губи зима спомен свој.

О! поити помоћ дати.

И мој бокал разбити.

Камен срце њено и т. д.),

или спондеји (— —), или ће се остати стихотворцима на вольу, да ји употребљавају, како им кад затре-

б а. Уз то се такођер мора одредити, како ће се оваки слогови употребљавати у оним речма, које имају више слогова од два, и где слогови с пригласилима нису један до другога, и. п. го-
спòдàр, преметање, гòлётан, грà-
ћанче, уздисање, горòпадник ит. д.
Лука је оваке речи употребљавао, како
му је кад иакав слог требао, и. п. у слу-
шајте, сисајте, будете слогови су
с пригласилом подижућим узети за дугач-
ке, а с преподижућим за кратке (као и
они последњи, на којима никакога пригла-
сила нема!); а у и украси, и уљу-
ди, дај ужијај, од жење сасвим на
против. — в) На много је места Лука
овде, по обичноме говору судећи, оче-
видно узео слог дугачак место краткога,
а кратак место дугачкога, и п.

Бјелог лица руменило.

Не б' жалио сад умрети.

И сућена мени није.

Много добити.

Красне на ходи.

Носи прољеће.

Цвјет не отима.

Један пољубаќ.

У слажује њоме нас.

Весели се свака твар.

Сви весели дакле стојмо.

Оди и мени голубиће.

Узабрати имам власт.

Прстом ме обори.

За свјетилник ума.

Пун вина нагута

Обасјава сутра зрак.

Даје гроб постељу.

Почуј, о надеждо.

Ти страх погибели (а на страни 78.

Страх, погибел дише сав) и т. д. Тако

•

је може бити натегнуто и у стиховима:

Пића нека ми траје, и:

Ту Закона јест наставник.

Истина да Лука каже на страни 69., да стихотворац може за невољу („и то красоте неке ради у изговору?“) узети слог кратак место дугачкога, и дугачак место краткога; но ја мислим, да је ово правило врло рђаво. Јер ако се оно прими, онда учени стихотворци имају изговор за сваку погрешку своју у овоме, и добијају власт, против правила правилне стихове писати; онда и у народним нашим песмама не би било ни једне погрешке у просодији *). — г) На

---

*.) Ја сам у првој књизи народни наши песама (у Липисци 1824. године) напоменуо нешто и о правилима и о просодији исти песама, о чему је напомињао и Ренцензент прве књижице народни наши песама, Г. Јаков Гром (у Wiener Allg. Lit. Zeit. 1816. Mon. Sept. Nr. 74.); но у 17. ч. Српскога љетописа на страни 98—102. Господ. П. Б. против тога између осталога показује, да у нашим народним песмама нема ни поетички стола,

страни б7. међу примерима, како стихотворац реч у среди скратити може, поставља Лука и м о'м место мојему, које не би

ни слогомерја, нити и каки други правила, осим броја слогова и одмора; и да у истраживању слогомерја ови песама ће треба гледати на подизање и спуштање гласа у певању (мелодијски тоц), као што смо ми гледали, и тиме се варали. Прочитавши ја сад наново и оно, што сам о том писао, и што Г. П. Б. против тога каже, остајем (што се главне стваритиче) опет на ономе, што сам онда казао, и тако мислим, да је Г. П. Б. на бразу руку о овом пресудио, и мене и поменутога Г. Ренцизента па правди окривио. Овде није место, примерима о том уверавати Г. П. Б. (а код штампање књиге готово то није ни нужно) и истраживати разлику између мелодијскога тона и просодије, него ћу му накратко казати ово: а) Број слогова и одмор то су у нашим народним песмама главна и једини правила, па која је песмотворац пазио (но и то не осећајући, него само држећи се ува и гласа у певању), а поетичке стопе и слогомерје по својству језика (у оном броју слогова и с оним одмором) намести се само од себе(тат-
**₂

P

требало, јер се м о м и м о м е говори тако, као и мојему; а што се год у обичном говору говори, онде не треба мета-

---

ко је могао и Омир по својству ондашњега Грчког језика у егзаметрима спевати Илијаду и Одисеу и не мислећи о слогомерју, као, и п., што вије мислио ни Дошен, писући Аждаду седмоглавну четворостопним трохејима); б) Ја нити сам онда мислио, нити мислим сад, да су наше народне песме по слогомерју без погрешке, него сам мислио, и сад мислим, да се у свакоме роду њиви стихова познаје, каково је слогомерје требало да буде, па што није по ономе, оно је погрешено, као што се (где мање где више) налази и код најзнатнији учени стихотвораца свију народа; в) Ја мислим, да метрум или слогомерје многијаша народни песама може ласно познати не само учен и у овом послу вешт Србин, него и Немац и Енглез и Француз, који ни једине речи Српски не зна, него само да ту се песма неколико пута прочита или отпева (поред свега онога, што Г. П. Б. говори о разлици између мелодијскога тона и просодије, ја му опет слободно могу казати, да ће певање гдекоји песама

ти знака, да је што изостављено. Тако би он боље учинио, да је код Сред (на стр. 88.) назначио, да је скраћено из по-

јавно управља по слогомерју — а у погрешним стопама слогомерје по певању; — о том би се он сам могао уверити, да чује, и. п., како се у колу пева Расла танка јелика, и: Ајд' у коло, сејо моја). Ја не знам, какав би у овом послу вешт Србии могао казати, да, и. п. у стиховима:

Бога моли младо момче;
Дај ми, Боже, златне роге,
Да прободем бору кору
нису по четири трохејске стопе? Или у стиховима:

Расла танка јелика
На два брда велика.
То не била јелика,
Већ девојка Велика

да нису из почетка два трохеја, а на крају дактил? Или у стиховима:

Порани рано на воду,
Од злата нађо јабуку,
Дадо је оцу да дели
да нису у почетку и на крају дактили, а у среди трохеји? Или у стиховима:

четка (место у сред), него што је таке
знаке метао код речи, које се и онако го-
воре, и. п. још т', к' твојем, уго д-
ним' и т. д. Исто тако Лука на помену-
тој страни за пример у стихотворству про-
дужени речи узима љиме и њојзи, ко-
је се обадве речи говоре и у обичном го-
вору. Прави, и особити, примера о ово-
ме има у нашим народним песмама, и. п.

Пије вино КраљевићУ Марко ;
Да зна краљЕ, како ја што знадем.
'Бе погибе славни икнежЕ Лазо.
'Бе погибе ВучЕ БранковићУ.

Проћо гору, проћо другу и трећу—
Ал' у гори зелен боре листао —
Ајде Дука, ајде Лека на војску.
Дука Лека спрема коња да иде,
Вјерила љуба држи коња и плаче:
Јао Дука, јао Лека војвода!

да нису по четири трохеја и на крају по
један дактил? Па кад се у нашим народ-
ним песмама нађе више оваки правилни
стихова (или и сами стопа), него непра-
вилни, не ће ли онда и Г. П. Б. признати,
да је оно, што је правилно, правило, а
оно, што је неправилно, погрешка?

У ЖабљакА у постојбину му.

Дође везир у ПризренА града и т. д.

Да ко овако у говору рекне, било би наопако; а у песмама је тако обично, да нико и не осећа, да је против језика. Па оваки додатака има у нашим народним песмама не само на крају речи, него и у среди, и. п.

Па призыва старца НедИјелька.

У Млијетку граду Латинскоме.

Кад то рече СИЈењанин Ива.

Кад то чули СИЈењски јунаци.

И дођемо здраво у СИЈење и т. д.

Тако се опомињем, да сам слушао, где се пева и КНИЈеже, место кнезе; а тако је по свој прилици и голијевно благо постало од големо благо. Но Лука се и у осталом врло мало (или управо рећи, није ни мало) обзирао на наше народне песме (којије истина онда још није ни било наштампани); а може бити да би најбоље и најприличније било, да се оне поставе за темељ и за углед учене наше поезије. — д) На страни 92. у стиху Свечан гај наш сутра нема два слога, које може бити да је Лука у преписивању изоставио.

у

Но поред свију ови поменути (а и други оваки, које би ко нашао) погреша-ка може се слободно казати, да је Лука био прави естетически мајстор начинити стихове; и са самом овом, овако после смрти његове издатом књижицом, заслу-жује место међу првим нашим списатељи-ма дојакошњега и данашњег времена, а да је којом срећом, од како је почeo пи-сати, једнако писао и књиге издавао, мо-гао је бити први Српски класически спи-сатељ.

У Бечу 22. Февр. 1833. године.

Вук Стеф. Карадић.

ПРЕДСЛОВЈЕ.

Пређраги родољубче мој!

Свака немало Србскому нашему роду списана књига, колико ја за моји њеколико љета на свјет издани видио јесам, свака велим по њеколико стихова у себи има. Како Списатељ узме перо у руку с намјером, да свјету књижевном себе учини познана, ето ти њега са стиховима. Ово би, чиниц ми се, на памет узети достојно било зато, што човек, који стихове дјелати хоће, стихотворења знање, и правила имати мора; а ми у овој струкци ни правиља, ни наставлења имамо. Од куда то дакле бива, да ми без правила, без Просодије, или Слогомјерја, и без

стихотворног знања силом и стихотворењу тежимо? — Да није може бити зато од туда, што Г. Рељковић у предсловју својега Сатира вели: Јербо су нашег рода људи од себе пјевачи, радо пјесме слушају и стихове дјелају. Е добро: Кад су пјевачи, и кад радо пјесме и стихове слушају и дјелају; не би ли требало, да прије положимо правила, по којима да се то чини? Јербо без правила штогод сјелано рједко честито и ваљано изићи може.

Ево dakле читатељу драги! ја сам њешто мало овде у овој књижици назначио, правила њека поставио, и по њима на крају ове књижице приложене пјесме уредити, колико сам знао, потрудио се, с том намјером, да би ово људе, који у овој струки боље од мене могу, побудило, и на ову књижевности струку наложити десницу. Ово је од мене мали

опит; и други нека к овому мало што додаде, и јоште који мало; пак ће се наћи, који ће од ови сви у мालа, једно велико собрати много.

Дјелајући ово дјелце одма прво и прво писмена била су ми камен, о који сам се подкинуо. Старао сам се, произнаћи, каковим би се начином у Правописању простог нашег Сербског језика лагкост и једнообразност увести могла; Ја сам и овде моју мисал открио. Наћиће се и ту, који ће оно, што је рому исправити, и недостатност допунити. Увјерен сам, да већ има такови, који ће моју мисал одобрити, и како се надам, о писменима далеко боље и основаније, него што сам ја овде назначио, писати *).

*) Овде сам ја мислио на високоученог Господина С. Меркаила. Но неимајући ова књига у оно време за штампу трошка,

1 *

А кад се један пут једногласност о
писменима међу списатељима упути, и

заостане, премда је љета 1810. на 10. дан месеца Августа била у Цензури прочищана, са свим одобрена, подписана, и на штампу датисе допуштена. Мало потом месеца Септембра изиђе реченога Господина књижника под именом Азбука пропртрес; и тако мене овај предтече. И његова иста књижница стане овој и до данас на пут^{†)}; Јербо на ирољеће 1811. года нашавши ја крашој књижевности благоревниве људе †), који ће за штампу положити трошак, добијеј од Господина цензора одговор тај, да се ова књига сад штампати не може, из узрока (јели праведан нека други суде) што је у њој правописања начин, какогод и у Азбукопротресу, и да је то овому и оному противно, изискивајући и наговарајући мене, да ову књигу по обичном (управо рећи неправилном) писања начину препишем. Ја нити сам Азбукопротресом на овај правописања начин наведен, нити ћу оно, што сам дуговетним размисливањем и многим с ученима људма о том разговарањем за

†) Das waren die russischen Sänger Clemens und Feodor.

утверди, бити ће лагши поступак к Писменици. Ова је књига сад за нас најнужнија и најпотребнија. Ова ће нас у писању, и у говорењу ближе притегнути и сјединити. Најприе дакле и најприе Писменицу! — или онако писати треба, да није очевидно против можне у нашему језику Писменице. О! да би ово сваког Списатеља Србског желање било! како што велики Србског језика ревнитељ виче:
Писменицу дај!

правилно нашао, с неправилним промјенити; какогоћ што у Г. Обрадовића Сљепац Марко вељаше: да он сада за атар туђи не прогледа. Ја, како што сам прие Азбукопротреса написао, тако исто сада, ако суђено буде да на штампу изиђе, издајем, и при том правоописања начину остајем, докле гоћ на свјет не изиђе првог Србског језика Писменица свеобухитим учени људи одобрена гласом. Назијесеца Првња 1814.

Да би велим ово сваког жеља била, не-
би се гдикоји користољубиви Новћесбира-
тељ у велика и многа упусићао дјела, прие,
неко што би окончао правила, по којима
ће писати, нити би једне и те исте речи
сад по Славенскому, сад опет по Срб-
скому склањању писао. Знало би се један
пут, држи ли наш прекрасни Србски је-
зик за покварен, и писању неспособан?
Поправља ли га он, и како га поправља.
Знало би се, треба ли га смјешивањем Сла-
венскога језика поправљати, и қаковим
смјешивањем; Јели она смјеса, коју спи-
сатељ у својој књизи има, правилна или
није? Не чини ли она једном или другом
језику обиду? Једним словом, један спи-
сатељ не би се усудио иначе, него по пра-
вилима оне Писменице, коју имамо, то
јест за сад чисто Славенски писати. Ако-
ли би који Србске матере син, матери-

ним језиком писати волио, то би требало, да најприе Писменицу својег језика изда. — Или да основ положи, по којему ће писати; и у писању сталан да буде. Будући да сам ја ову књижицу простим мојим материним језиком писати наумио, зато сам и у писмена дирнуо. Ја сам њека писмена, која обично употребљивам, изоставио, јер су ми на сметњи, а њека друга на мјесто њи поставио. Мислим, ово ће онима, који Србски узпишу, дати повод, да штогод о овом мојем начину писања попробесједе, и њега одобре, или опровергну. А може бити да ће ово дјело јоште и то учинити, да који Научен, видећи какову ја мојим основом Писменицу издати намјеравам, неповољством побуђен брже боље поити, мене предтече, и Писменицу простог Србског језика изда. Благо нама! ако срећно проломи кршину,

пут отвори. — Одма ће други за њим лагше ићи моћи. Онда ће више Србски списатеља писати Србски. Прави Србски син, који улог ума Господином Соларићем издани, читao буде, наћиће узрок, зашто и ја просто Србски пишем, и да и он просто Србским језиком пише, оно ће га лагко наговорити моћи, што речени љубитељ рода Србскога о Србском језику вели.

У овој књижици премда је прости језик Србски, налазисе њеколико речи, које су или нове, или новим знаменовањем овде мном употребљене, и које сваки мој читатељ одмајасно разумети не бимогао; зато сам такове речи на kraју ове књиге побиљежити, и које на Србском, које прилогом знаменовања на другом којем језику изјаснити старао се.

Читатели моји, који буду здравог

разума и самомислитељи, о свему овом онако ће судити, како буду знали, да је осуђено бити заслужено. А који умом својим поработили се јесу другима, и дају се од други мислими Свезнанаца водати, они ће о овом онако судити, како кад од које стране за њи јачи вјетар дувао буде. Молба dakле моја, и препорука, да се о овом добро суди, код први није потребна, а код ови последњи не би била користна. Јоште нитко није цјелом свиету колач умјесио. — Ако се само њеколико учени нађе, којима је ова књижица повољна,овољно утјехе за мене, и побуде, да ју другогајчије и обширније по други пут произведем. Малина разумни претеже множество празноглаваца. Првима допасти се желим, од последњи похвалу нечекам.

Ако они, који јнаду,
Дјелу твојем чест не даду;
Вјеруј зао јест то знак.
Ако ли тек главе мале
Дјело твоје сами хвале;
Баци дјело то у мрак.

Г е л л е р т.

Писа у Пешти месеца Августа љета
1810.

Лука Милованов
Георгјевић.

Код високославне Краљен:
судејске Табл: Присежник.

I. ДИЕЛ.

УВОД.

О СЛИЧНОРЕЧНОСТИ.

Што јест Сличноречност?

Сличноречност јест вјештина, речи смисла каковог по правилима слогомјерја расположити у редке, који обично на крају подобогласно звече.

Што јест Слогомјерје?

Слогомјерје јест знање слогова, како је треба изговарати, а особито како је треба у Сличноредцима употребити.

Што јест Слог?

Слог јест једнога или више писмёна једним уста јазом изговорен глас. Једно дакле или више писмёна, једним отвором уста изјаснено, чини један слог.

Што су писмена?

Писмена јесу најпростији знаци гласова, којима људи мисли своје откривају другима.

Колико има писмена или знакова такови у нашем Србском језику?

Србски језик види се за изјаснење речи, које њега чине, или састављају, непотребавати више од 28 писмёна, или све прости знакова. Ф двадесет девето писме, чини се за туђе речи нуждно: Но Србљи Грађани већ су га присвојили у свој језик, с њим даље битиће 29. писмёна. Писмена ова јесу:

а. б. в. г. д. дъ. е. ж. з. и, і. к. л.
а, бе, ве, ге, де, дье, е, же, зе, и,-, ка, ел,
ль, м. н. нь. о. п. р. с. ш. т. тъ.
ель, ем, ен, ень, о, пе, ер, ес, еш, те, тье,

у. ф. х. ц. ч. ц.

у, еф, ха, це, че, ѿ. Ако узмемо да И, І, јесу два знака, онда ће бити у Сербском језику равно 30. писмёна. Прекрасно и знаменито число.

Ова писмена раздјељују се на двоје. Има међу њима писмёна, која не-

потребују другог писмена за изјаснење својега гласа; и зато зову се само гласници. Или тако да рекнем, зову се јасногласници, за то, јер су то знаци оних гласова, који отвореним устма, самом паром извјестно угођеном и огашеном бивају. Такови писмена Србски језик има само 5. то јест: А, Е, И, О, Ј. Остале писмене зову се сгласници, нејасногласници, или подмуклагласници зато, што сами собом посебице неиздају јасно глас. И да би латше свој глас изјаснило, потребује свако по једног само самогласника у помоћ. Два писмена Х и К узимају самогласник А у помоћ, а остали писме Е њеки спред а њеки састраг својега глаша.

Овако су обвилки Латини своја писмена изговарати, пак и други, који су или ти исти писмёна изговор, или и писмёна и изговор примили, тако изговарају. Узвјештавао ме човек од истине, да се тај изговор и у России предаје. И како се види, тај је изговор понајбољи. Барем боље изговарају од нас, како што обично изговарају до сад: Аз, буки, вједи, тлагољ. А боље и од Грка: Алфа, вита, гама, делта. И од Жидова: Алф, бет, гимел,

далет. А кад је овај изговор понајбољи, неваља га одметати. Тај је изговор малој дјеци лагши, и да је далеко напреднији, то је очевидно. Могла би се писмена језика нашег и обликом ближе приближити. У новој штампи налази се гдикоје, да је баш како и Латинско, а у рукопису јесу многа, која са свим облик Латински писмена имају. Ако би који то учинио, да се сва писмена, која гођ могу, обликом Латинским писменима уподобе, вала да зато не би дошао у пакао. А не би језику ни штету, ако паче не велику корист учињио. О писменима имало би се јоште подобрano говорити, но тому овде није мјеста, то се тиче Писменице, који њу за наш Србски род писао буде, нек тај носи ово бреме.

Овде јоште само њешто о писмену И споменути за потребно судим.

Писме И или Љ (то је у мене једно и то исто писмо, само што се обликом разликује, и то не без узрока) слива се кадшто с другима самогласницима, а кадшто пак неслива се; или да рекнем овако: Писме И кад стоји пред или за другим Самогласником, изговора се једна-

ким трајањем гласа, како и друго писме, које пред њим, или за њим стои: н. п. ИА, ИЕ, ИИ, ИУ, АИ, ЕИ, ОИ, УИ; Свака ова два писмена како једно тако и друго у два једнака ма изговарају се, и овде велим да се писме И с другим самогласником неслива.

Кадшто пак овако стојећа два писмена као једним маом изговарају се, и онда велим писме И слива се с другим самогласником, губи свој изговора ма (pronunciationis momentum) и изговарају се обадва једним маом.

У овом случају знака ради сливења пишесе половина I, али боље с точком од озгор, или с двема, како га писменосливатељ у олову начини; овде за сад стои овако: АІ, ЕІ, ИІ, ОІ, УІ, ЈА, ЈЕ, ЈИ, ЈО, ЈУ; изговараје какогоћ код Маџара АЈ, ЕЈ, ЈЈ, ОЈ, УЈ, ЈА, ЈЕ, ЈИ, ЈО, ЈУ. Од туд види се лагко, да писме Ј у нашем језику то чини, што у Њемаца, или Маџара писме ј. Чест и свободна мисал о том нека буде сваком Списатељу Писменице именовати ово писме како зна; ја се до сада пригнути немого, да га јотом назовем. Него велим да је И, само у первом

случају разумјевајући да је цјело-И, а у другом полу-И. И будући оно двије службе одправља, за то је оно двојаког рода, бива самогласник, и сгласник.

Писмена Џ. Ть. Ль. Нь. то јест: ЏЕ, ТЬЕ, ЕЛЬ, ЕНЬ; јесу знаци прости гласова, на подобност, ког му драго другог писмена. Како гођ што писме ЕЛ. Л. има свој глас, и својега гласа има знак собствени, тако исто и писме Ely Ль има свој глас; треба му dakle дати његов собствени знак. Знак овај Џ, који се у обичају налази, могао би се употребити на мјесто Ть, и то врло добро, само иеваља га промјењивати с гласом другим, то јест писмена ЏЕ наћи, доћи, тако свакда писати или оно значило натьи, дотьи, или значило најди додьи, не би ваљало. Кад сваком простом гласу назначим и његов прости собствени знак, које треба да буде, онда промјена и премјенљивост писмена престаје. Такови знакова у нашем језику неће више од 30 потребовати. Ни маџарски језик неима више него 32 писмена и то, она два сувише Ё и Ђ, који у нашем језику неима. Ова четири писмена Ль, Нь, Џ, Ть за сад нужде ради

пишем тако, докле у штампи не добију сливен и прост знак *).

Инди када слог из писмена једног или из више писмена бива, како што горе јест казано, коликострук јест слог?

Слог пригледом, како што ми о њему разговор имати хоћемо, јест трострук: дуги, кратки, и общи.

Што је дуги слог?

Дуги слог јест онај, који гледећ' друге слогове, који се у тој истој речи код њега находе, спазљиво више времена не-голи-један од други ту стојећи слогова к изговору потребује; то јест: на које му се њешто мало више, него што на другом задржава и продуљује глас, н. п. Кӯпiti, dáвати; Овде слог кӯ и слог dá

* Господин Ревај Списатељ Маџарске велике Грамматике чини ми се, да је тако природу и својство ови писмена погодио, да ми се његова боље, него Господина Домбровског о овим писменима мисао дошада.

њешто мало више времена потребују, негоди који од ови слогова пи, ти, ва, ти.

Што јест кратак слог?

Кратки слог јест, који сматрајући на други слог краћим временом изрекне се, и. п. разполагати, овде слог раз или по, га, ти скорије изрекнусе, него ли слог ла, дакле су они кратки, а овај је дуг.

Што јест обшти слог?

Обшти слог јест онај, који по употребљавању искусни пјеснословача сад на мјесто дугог, сад на мјесто кратког поставити се може, и. п. вòда (aqua); овде слог вò велим, да се и на мјесто кратког и дугачког слога узети може, и такови слог јест обшти.

Од куд ова различност слогова?

Само јестество и природа, које је све ствари овога свјета извјестном њеком мјером у сгласност разположило, хотјело је, да та мјера буде и у слоговима, како што се они у бесједи употребљавају.

**Јесу ли сви слогови дугачки ка-
ко и кратки једног рода?**

Понајвише кратки слогова има, и ови једног рода могли би се наречи. Но дугачке слогове добро уво у три реда разположити може. Између ови триу рода дугачки, и међу првим родом кратки слогова, јесу њеки слогови, које гдикоје уво ни у ова три рода дугачки, ни у онај кратки слогова род поставља. Ови се чине, да су за себе особити род слогова између они посредњи, И ако који Наученик не би доказао, да су и ови међу собом двојаки *), онда би се могло рећи: У слоговима Србског језика јест пет рода, три рода дуги, један кратки, и један посредњи слогова.

**Има ли штогоћ, чим би ова раз-
личност у писању назначити се
могла?**

По несречи и на штету Србске књижевности писмена, која би само знаци

*) По мојој мисли немогу је раздвојити прем-
да ми се њека разлика међу њима чини,

прости гласова бити морала, уврзла су се у главу скоро свима списатељма, да она и ову службу одправљати, то јест различност дужине гласа или изговора означивати имају: али ово могу прекрасно њеки знаци особни извершивати; и дуге слогове од кратки, и дуге опет међу собом разликовати.

**Како се зову ови особни знаци,
и колико је?**

О знацима предаје нам науку Писменица: Но будући да наш језик јоште до сад Писменицу своју на свјет издану видити жели *), зато овде њешто мало о знацима овима особнима споменути нуждно ми се види. Ове знакове именујем пригласила, и четири бити мислим. Пригласило одуљујуће (') accentus prolongans. Пригласило преодуљујуће (^) accentus superprolongans. Пригласило подижуће (')

и. п. Црвен, roth, ruber: Црвени, бије Јоће, губог. Разлика ова бива од туд, што први слог у другом случају љешто уимље, особито од дугачког до себе стојећег слога.

*) Онда, кад је ово писано.

accentus elevans. Пригласило преподижуће
(^) accentus superelevans. Н. прим:

Данас видила се једна дўга.

Ја сам видио много дўга.

Ова ми је хаљина дўга.

Ја неимам много дўга. Или:

Прешао је преко многи вôда

И зна добро што је вôда.

Јучер својега коња вôда.

Данас жену своју вôда. Тако rána, die Nährung, nutrimentum. Râna, der Nährungen, nutrimentorum, Râna, die Wunde, vulnus, râna, der Wunden, vulnerum.

Будући ова различност слогова очевидна јест, и у изговарању сматрати се мора, неби ли сваког слога таковог свој знак уписанју поставити требало?

Да се њеки знаци у писању кадшто поставити морају, то ће и мало учивши се језику овоме допустити: али да се свако пригласило, или знак, гдје се гођ његов како одуљен глас чује, поставити мора, у том списатељи до сад нису сједногласили се. Јербо њеки веле, да је постављати треба; а њеки су давно на ове

надметке и црвиће подигли хајку, и веле, да њи треба изостављата, на приклад Њемачког или Талианског језика: јербо њи постављати у писању јест дангубно. А кад би се сваки у штампи постављао, не само што би печатање тежје и скупље било; него и напечатана књига не би тако с њима, како без њи лјепа была. Два пригласила на једној речи постављати, тога не било у нас! — Маџарима просто, нека им. Писменица то јест Грамматика или Језиконаук учиниће о том најбољу одсуду. Она и Словар јесу, како вели учени Соларић, два судилишта, по којима ће се и последњи чрчило судити моћи. Она нек прекине распру. Но усудио би се рећи, да колико можно савршени Словар свако потребно на својему мјесту и свакој речи, гдје се изискује које пригласило, имати, а Грамматика руководство даљег употребљавања и измјењивања ови пригласила у прегнутим речма давати мора.

**Имају ли слогови јоште особити
какови свој знак?**

Имају слогови јоште, осим горе назначених знакова, њеке знакове, којима се назначују. Дуги слог обично назначује се знаком једне праве пруге то јест овако (—) Кратки слог кривом обадвоим крајевима горе угнутом пругом (◦). А кад овај кратког слога знак над знаком дугачког слога постави се, н. п. (˘), таков онда знак означује објети, обојети, или двојаки слог.

ПОГЛАВАК I.

О СЛОГОМЈЕРЈУ.

§. 1.

У ПРОСТИМ РЕЧМА.

Како се раздјељују речи просте?

Речи просте раздјељују се на просте једносложне, тројесложне и четверосложне. Вишесложне просте речи редко се налазе.

Речи једносложне какови слог дају?

1. Речи једносложне у стихотворењу чине обшти, обојети, или двојаки слог. Но позорствовати ваља, да се то од оних речи разумјева, које пригласило подизајуће имају.

Речи једносложне с' пригласилом преподизајућим, (а и одуљујућим) дају поредно дугачки слог, а без икаква пригласила речи јесу поредно кратке, како н. пр: ме, те, се, на, и пр. Прве једва онда и то у једном и том истом чланку окраћене бити могу, кад би се случило, да у том истом чланку друга реч тога истога пригласила стоји, н. п. Св одна лиро дај глас јасни. Овде реч глас има пригласило преподизајуће и јест на мјесто кратког слога употребљена, но обстаје зато, јербо пред њом стоји реч дај, која то исто пригласило преподизајуће има. Тако је и онда, кад у једном чланку предходи реч с пригласилом одуљујућим, то јест сљедујућа реч с пригласилом таковим или с преподизајућим може по нужди бити слог обшти, ако је у једном чланку с првом.

Речи једносложне без пригласила самостојеће неодуљивају се. Ако свежњу образак слободе (*connexio figura licentiae poeticae*) Пјесмословца употреби онда то бива што ће се о том после казати.

Ако ли пак две такове речи стоје или три једна до друге, онда бива кадшто, да прва сама по себи добива пригласило, н. п. на ме, за те, по се; Ако ли не, а оно опет с другом речју у једном чланку постављене лагше може прва објести слог бити, него самостојећа; јербо речи ме, те, се, на, по, у, и пр. које се чине без пригласила, а и остале, које и маду пригласило подизајуће, н. п. сад, кад, том, и пр. већма су наклоњене у самостојности и слогу краткому. Речи једносложне од четири писмена или ту био самогласник, или не, с пригласилом подизајућим, н. п. брат, смрт, прст, већма су наклоњене дугачком слогу, а тако и од пет писмена, н. п. сгреб.

2. Како слогом јерје имају речи двојесложне?

- а) Речи двојесложне просте на првом слогу с пригласилом подизајућим дају

слог обшти, други слог, на којему пригласила неима, јест кратак, и. п. *Д*^а*н*^а*с*
^у^о^у^о
 њему велики. Овде слогови да, ње,
 ве, јесу за дугачке постављени, но могу
 кадшто и кратки бити, особито ако пред-
 ходи пригласило одуљујуће или препо-
 дизајуће, и. п. *Д*^а*ј*^а*н*^а*с*^у^о[!]
[—]^о^о[!]^у^о[—]^о
 весело да принесемо.

б) То се разумјева и од оних слогова, који самогласника неимају, јербо из горе о слогу реченога то проистиче, да слог без самогласника бити може, и. п. у једносложним речма смрт, врт, а овде у двојесложним смрти хрти.

Док иматци јесу цјели,
 Сам ти твоје благо дјели:
 Јер по твојој одма смрти,
 Туђи буду вукли хрти.

Јамбрешин.

в) Ако ли на први или други слог пригласило преподизајуће или одуљујуће пада, а на другом слогу неима пригласила, онда онај слог, на којему је пригласило, свагда остаје дуг, а онај, на које-

му неима пригласила, јест кратак, и. п.
драго, благо, лице, знаду, даду,
јунак, орач, колач, размјеравајусе ова-
ко: драго, благо, лице, знаду,
даду.

Дај ил недај как'ти драго
Твоје свагда мило благо

Јамбреш.

Лије твоје кој гоћ знаду
Красна лица цвјет и шар
Славу даду нека даду,
Шарокрасност дај на дар.

2. Пада ли пак на први слог пригла-
сило преодуљујуће или преподизајуће, и
други слог њешто себи од преодуљеног
или преподигнутог уимље, онда и овај
може бити дуг, то јест, он је обшти; то
се понајвише случава у другом падежу
множественог числа, и. п. дана, поља,
мјери дана, поља.

Как' невјеста сватбни дана
Нјом се дичи поља ред

3. Каково слогомјерје имају речи тројесложне?

а) Реч тројесложна буди каково пригласило на првом само слогу имала, даје први слог дуг, а друга два кратка, и. п.
 — ^υ ^υ — ^ο ^ο — ^ο ^ο —
 дјечица, пчелица, књижица, лу-
^ο ^ο
 дима.

б) Ако ли приглисило пада на средњи слог, то такови јест дуг, а први и трећи јесу кратки, и. п. весеље, држायе, ју-
^ο — ^υ —
 нака, орача, ковача; мјери: весеље,
^ο — ^ο — ^ο
 држаше јунака. и т. д.

— ^υ — ^ο ^ε ^υ — ^ο
 Врло лепо баш држаше
 Мрзска гиздост све осмради.

Јамбр.

в) Ако после преодуљујућег пригласила, кад на средњем слогу стоји, следујући слог од његове дужине себи штогод уимље, онда је трећи слог обшти, и. п.

писменица бива писмена.

4. Каково слогомјерје имају речи четверосложне?

а) Речи четверосложне просте, које пригласило на првом слогу имају, први и трећи слог имају обшти, а други и четверти јесу кратки, н. п. голубови, лабудови.

Сутра возе голубови
Њу у луга нашег сад.

б) Тако исто бива, кад пригласило на трећи слог пада, но то се разумјева о пригласилу подизајућем, јербо први и трећи слог с пригласилом одуљујућим, преодуљујућим, или преподизајућим поредно кратке поставити неваља, н. п. голубова, говорења(sermonis), говорења sermonum) der Reden.

в) Ако ли пригласило на други слог пада, то такови јест дуг, а остали, то јест 1^и, 3^и, 4^и, јесу кратки, н. п. јунацима. Ако се у четверосложним простим речима четверти слог њешто одтеже, то је такови слог обшти, н. п. голубињак. Пригласило подизајуће ако би се у једној

речи случило, гдје се јоште које од њега јаче пригласило находити, то оно ништа друго, но онај слог, на који падати чује се, чини обштим.

Како се речи петеросложне просте размјеравају?

Речи петеросложне просте обично два пригласила имају, или имати чине се, зато и виде се, како да би сложене биле, могу се dakле по начину сложени речи размјеравати.

§. 2.

У СЛОЖЕНИМ РЕЧМА.

На што треба у сложеним речма мотрити?

а) Реч сложена или има предлог један, или има два, или ни једног, него састављена јест из други двију речи. Ако је предлог један, и без пригласила, то та-
кови свагда кратак јест, и. п. умрети,
премили, зазвечи, пољуби.

— ө — ө — ө —
Благодатна сласт другова

— ө — ө — ө —
Њом премили бива род

— ө — ө — ө —
Сад зазвечи мајопоју

— ө — ө — ө —
Цитерие славојек

То се разумјева од двојесложни и вишесложни речи.

б) Ако ли је у речи једно пригласило подизајуће, и на предлог пада, онда у двојесложним речма предлог даје обшти слог, а други је кратак, ако ли и други слог њешто мало затежесе, то су онда оба обшта слога, и. п. и ^ез ^на (er wußte nicht), и ^ез ^на (er weißt nicht).

— ө — ө — ө — ө —
Сутра љуби што до саде

— ө — ө — ө — ө —
Љубве јоште и ^ез ^на слад.

— ө — ө — ө — ө —
Он преста тужит' за њоме.

в) Ако ли је над предлогом пригласило преподизајуће или одуљујуће, и. п. забав, закон, нагон, залог, дође, прође, онда први слог јест дуг, а други је об-

шти; а у тројесложним речма и трећи слог јест кратак и други, и. п. нáгони, зáлогом, дођете и т. д. размјерава се овако: нагони, закони, залогом, дођете.

г) Ако ли је у тројесложним речма на првом слогу, то јест предлогу, пригласило подизајуће, онда прва два слога јесу обшта, а трећи јест кратак, и. п. остáде, недáдо, продáсмо.

д) Ако ли у тројесложној речи с предлогом пригласило преодуљујуће на предлог пада, онда су сва три слога дугачка, и. п. закона, нáгона. У овом случају обадва прва слога отежусе, а трећи од њи уимље; бивају дајле сва три дугачка, како: закона (*legum, der Gesetze*), нáгона (*instinctum, der Triebe*).

ѣ) Ако су два предлога, то први предлог свакда обшти даје слог, други предлог, и тако неимајући пригласила, бива кратак, и. п. прéумилна, прéукрашена.

е) Поставивши да предлог први даје обшти слог, а предлог други кратак слог,

јавно бива, да оставша реч по својему начину слогомјерје добива.

е) Равним начином речи четвростионе, и вишесложне с предлогом, или без предлога с другом речју сложене, раздјеле се у мисли на своје саставке, и по начину прости речи размјеравају се; ако пригласило чије измјенило своје мјесто.

П О Г Л А В А К II.

О ЧЛАНЦИМА СЛИЧНОРЕДАКА.

Што јест чланак?

Чланак јест количство и поредак слогова, којима се стикови мјере, и сличнословства редци разликују. Чланци су различни, има и више родова, који своја имена имају.

Колико има чланака?

Чланци раздјељују се на просте и на сложене. Прости чланака има (12) два-наест. А кад се која гођ два од ови прости чланака саставе, онда бива сложени чланак. Из тога види се, да сложени чла-

нак треба разставити у мисли, како је састављен, и онда буду два проста чланка. У овој Књижевности струки, то јест, у Сличноречности, Србљину није стало до сложени чланака, довољно му је ове просте засад имати.

Прости чланци, који у сличноречности мјесто своје имати могу јесу ови:

1. *Дугократак* (Choreus). Овај чланак има два слога, први дугачак, а други кратак, н. п. глáва, рúка; знак његов јест: (—◦)

2. *Краткодуг* (Jambus). Овај чланак има два слога, први је кратак, а други дугачак. Знак овога члана јест: (◦—)

н. п. јунак, орач, ковач.

3. *Дводуг* (Spondeus). И овај чланак има два слога, оба дугачка. Он се означује овако: (— —) Н. п. гла́ва (capitum, der Kópfe), поља (camporum, der Félde).

4. *Двократак* (Pyrrhichius). Од два слога, обадва кратка; знак његов јест:

(◦◦), н. п. вода, лоза.

Ова четири чланака јесу двојесложна, Остало 8 чланака, имају по три слога.

5. Дугодвократак (Dactylus). Има три слога, први је дуг, други и трећи кратак. Знак овога чланка јест ово : (—уу)

Н. прик. лубити, судити, молити.

6. Краткодвоједуг (Bacchius). Има три слога, први кратак, а друга су два дугачка. Знак његов јест: (у——) н. п.

орâча, ковâча, копâча.

7. Краткодугократак (Amphi-brachys), Состои се из триу слогова, први и трећи кратак, а средњи је дуг. Овај чланак означује се овако: у—у, н. п. орача,
колача, aratoris, fossoris.

8. Тродуг или Троједуг (Molossus): сва три слога дугачка; знак му је ово (———)

н. п. наѓона, залога, у множ: числу.

9. Тројекратак (Tribrachys) у у у.

10. Двократкодуг (Anapaestus)
у у —.

11. Дводугдократак (Antibacchius)
— — у.

12. Дугократкодуг (Creticus)
— у —.

О сложеним чланцима из горе нане-

шеног узрока овде даљега спомињања чинити није потребно. Јер какова му драго реч Србска четири, пет, или више имала слогова, може у просте разставити се чланке.

П О Г Л А В А К III.

О СЛИЧНОРЕДЦИМА.

Што је Стих?

Стих јест њеколико известни правилно разположени чланака, и. п. Бојтесे
Бога. Творите правду.

Више стихова, у којима последњи чланци пристојном сличногласносћу окончавају се, зову се сличноредци, и. п. Сви
сад на ово, Слушајте слово. Више или сами стихова, или више сами сличноредака, или пристојно помјешано једне и друге врсти (*species, Gattung*) поредно разположено, саставља пјесму.

**Како се раздјељују слично-
редци?**

Сличноредци раздјељују се по коли-
кости (количству) или по каковости (ка-
честву) чланака. По каковости чланака
сличноредци раздјелени јесу прости или
смјешани.

**Кад се зове сличноредак прост,
а кад смјешан?**

Сличноредак прост, једноставан, јед-
нообразан, или једноврstan зовесе онда,
кад је из чланака једног рода, једне фе-
ле, или једне врсти сложен, или саста-
вљен. Аколи су различни чланци у једном
стиху или редку помјешани, онда је стих
или сличноредак смјешан, које бива мно-
говрстно.

**Колико врсти има једнообразни
сличноредака?**

Једнообразни или прости сличноре-
дака нахode се три феле: 1. Кад су сами
Дугократци, 2. Кад су сами Краткодузи,
3. Кад су сами Дугодвојкратци у редку
постављени.

Како се ови једноставни сличноредци по коликости чланака разликују?

Једноставни сличноредци по количини чланака раздјељени јесу различни. Има их од два, три, четири, пет, шест, чланака и више. Овде ћемо споменути, који су обични.

I. СЛИЧНОРЕДЦИ ПРОСТИ.

1^и Род прости сличноредака.
Дугократци.

1. Сличноредци једноставни од два дугократка, који окако иду:

Србљин бије,
Крв се лије,
Сабље звече,
Турци јече.

Непоз.

2. Сличноредци једноставни од три дугократка у пјесмама кратки арија врло лепо и удесно гласају. Они иду овако:

Зелени се трава,
Свуд се вију класи,
Цвјетоносна слава
Земљу лјепо краси. —

Мати Ђога слави,
Сад ће видит' свате:
Ево! — — гологлави
Њега к' гробу прате.

3. Сличноредке једноставне од четири дугократка чесће су употребљивати обвикли наши стихотворци, него она прва два рода сличноредака; они иду оваво:

Сваки скуцац свога блага
Мора имаш' разсипника,
Кој ће раздам' све без штрага,
С шућим њему биће дика.

Јамбрешки.

Другу своју лактом креће:
Гледај друго те одеће.

Списат: Седмоглавне ајдаје.

Три сплетена с'неба цвјета
Сад у кити теби стоје,
Свак те својом дуом срета,
Мутић бистри часе твоје;
Свак ти даје красност нову,
Ал' како се знаш ли зову?
Пријатељство, љубов, радост,
Ово твоју кити младост.

Желим да ти овог љета
Непрестано здравље цвјета,

Јошт' и љубве дјете мало
Љубодруга теби дало!

4. Сличноредци од пет дугократака имају десет слогова. Ови сличноредаца находи се највише у нашем Србском језику, тако да би се рећи могло, да су се Србљи у ову једну једину фелу стихова и сличноредака заљубили; јербо или чуо у гори пастира, или сљепицу код Монастира, или у ирчми јунака, или у пољу тежака, све то овим стихом пјева. И много Србљин док отвори уста, он ти начини овај стих, јербо стихови ови иду лагко. Џеле књиге на Србском језику нашем списане, никакве друге, него саме ове петеродугократачне сличноредке имати видесе. Истина је да ови редци нису по горе положеним правилима окончани. Често је ту дугачак слог на мјесто кратког, а кратак на мјесто дугачког постављен, тако, да човек слободно рећи може, да се ту на на чланак, ни на поредак, а достапут ни на Слик, него само на број слогова, сматрало. Али опет у многим пјесмама, особито у Г. Рељковића Сатиру, у Описању Турског рата, и у другим Славонским и Хорватским књигама, на-

ходи се немало редака, који с го ре положеним слогом јерја правилима добро се слажу. Ови сличноредци иду овако:

Славонио земљо племенита
Велетиси лјепо узорита! —
Рељковић.

С' говорљивцем мани се икада
Ако тебе он нападне када
Јер говорит' скоро сваки знаде
Али мудрост мало тко имаде.

5. Сличноредци од шест дугократака рједко се налазе, више пут виде се раздјелени по половини, тако да буду подобни редцима од три дугократка, и онда милие падају у уво, н. п.

О премила вило!
Коју Бог сам собом
С' неба људма посла,
Да се тјеше тобом.

6. Сличноредци од седам дугократака налазесе, и јесу врло угодни, ако су с' расставком. Ево ти прекрасан приклад:

Све што мене окружава
То све самном тужи,
Нити птица птици поје,
Нит се с другом дружи.

Обрадовић.

На тај начин могу се и сличноредци од 8 дугократака дјелати; више дугократака постављати прелази редка пристојну величину.

2^а Род прости сличноредака Краткодузи.

1. Сличноредци од два краткодуга овако иду $\text{—} \text{—}$ Самоставни више овакови редака нити сам налазио у кога, нити сам је правио; они би, зато што су весма кратки, нелепо узасобиће стојали.

2. Сличноредци од три краткодуга равним начином самоставни неналазе се, но са сличноредцима друге које врсти постављени весма су угодни уву, и красно звуче: н. п. $\text{—} \text{—} \text{—} \text{—}$ О Фебе ти постој!

Хранислав.

3. Сличноредака од четири краткодуга може дати приклад овај: $\text{—} \text{—} \text{—} \text{—}$

О моја мајко што ме роди

$\text{—} \text{—} \text{—} \text{—}$ На овај бједе пуни свјет!

Да мисал мене свуда води,

$\text{—} \text{—} \text{—} \text{—}$ И мислећ вением како цвјет.

Сличноредци од пет краткодуга налазе се гдишто у пјесмама и Србским књигама, али су далеко тежи за Србски језик, него сличноредци од пет дугократака; у кратко рећи: Краткодузи за дугачке сличноредке Србском језику за сад тежки виде се, докле који на то рођен неотвори пут.

Сличноредци од шест и више краткодуга како гоћ и дугократака многи један за другим постављени тежки и њешто несносни падају њежном уву, но с другима краћима помјешани милие звече.

3^и Род прости Сличноредака Дугодвократци (dactyli).

1. Једночланачни Сличноредак дугодвократачни налази се по обичају пјесмо словаца између други редака понајвише на kraју штрофе постављен.

2. Сличноредци из два, три, или више дугодвократака могу се дјелати, но до јако мислим да се једва самоставни налазе осим у гдикој пословици или загонетки; но измеђ други, или с другима помјешани чесће се иалазе.

II. СЛИЧНОРЕДЦИ СМЈЕШАНИ.

Сличноредци смјешани, то јест такови, у којима су чланци различни, јесу такођер по различности смјесе чланачне различни, и по броју чланака различна добивају имена, тако н. п. двочланци, трочланци, четворо-, - петеро- и шестерочланци, и. т. д.

1. Двочланачни смјешан сличноредак биће, н. п. Кад један дугодвојратак и један дугократак саставим: — **у** | — **у**.

Ја зnam сад што ћу
Писати хоћу
Дјеци малену
Лепу шарену
Књижицу.

2. Смјешан редак из дугократка, двојратка, дугодвојратка и опет дугократка, н. п.

— **у** **у** **—** **у** **у** **—** **у**
То бјаше нам блажено време.

Смјеса сличноредка стој у произвољењу пјеомотворца, но мотрити треба, да предузета поредност смјесе непремјена остане, и онда ће без сумње такови

редци, неимајући друге какове погрјешке уву бити благогласни. Слушај ова два сличноредка сладкоречног Обрадовића, која су смјешана из дугократака и дугодвократака овако:

— ० — ० — ० — ० ० — ० ० — ०
— ० — ० — ० — ० ० — ० ० — ०

Ал' је мени дан дугачач и време далеко,
Кад ћу ја у вјечност доћи и рећи утеко?

Колико би красоте изгубили, да поредност чланака у другом редку није та иста, која је у првом! —

Ово о смјешаним сличноредцима за сад доста нека буде. Љубитељ стихова, који буде хотјeo поучавати се дјелањем такови, може из овог, што је речено, сам више извести, и себе упутити.

ПОГЛАВАК IV.
О УСЈЕКУ ИЛИ УЛОМУ.

**Што јест усјек сличноредка
или улом?**

Усјек јест постојак близу средине сличноредка, кад се у размјеравању, или у читању редика њешто мало стане, дане, и тако усјеком чланци удесно разставе.

**Имају ли усјеци у сваком стиху
мјесто?**

Из горе реченога лагко може се видити, да усјек или усјека иначе улом, своје мјесто у дугачкима само редцима од десет или више слогова имати мора, кратки сличноредци усјеке непотребују. Приклад овог можемо у Госп: Стојковића имати. Кандор ли. б2.

Ти одзве вјерни пој,
Побуждавај јестество.
Человјече горди ти!
Падни ниц пред Божество.

Овде се видити може, да је сличноредак један како у два разстављен, раз-

ставак овај сличноредка јест то, што ја овде усјеком именујем. Равним начином и овде:

Бистрострујни помоци
Горког морја вода
Ви највишји борови
Дрвље сваког рода.

И опет:

Велик свјета творац јест,
И без числа небеса
Стоје окол' престола,
Свуд ои твори чудеса.

А. Стојковић из Клајста.

Гди треба Пјесмотворцу ставити усјек?

По различности величине сличноредака различно Пјесмотворцу треба и усјек употребљивати. Јепотокусности навикнуто уво најбољи чини се бити у том наставник; међу тим из поуке у кратко овде споменути могу.

1. Да сличноредци од пет дугократа-ка на четвертом слогу, то јест, после другог чланка одма усјек изискују. Ево овога приклад:

Ходи амо | и ти заручниче
Пак послушај | што ти писмо виче.

Рељков.

У мјесецу | који има рци
Чисто вино | пити веле грци:
Ако' рци | у мјесецу није,
Онда нек се | с' водом вино пије.

Својство ово овог стиха јест тако природно и обично, да стих овог рода без усјека на том мјесту несносан бива.

2. Сличноредци дугократачни од једанајест слогова, једним слогом даље, то јест, после другог чланка на првом или од почетка бројећи на петом слогу усјек свој имају, то је усјечни слог (caesura), и. п.

Већ дрвећа лист
Мног на земљи лежи,
Бистрооки ждрал
Сад од зиме бјежи.

3. Сличноредци дугократачни од два-наест слогова усјек имају на трећем чланку, то јест, на средини, и. п.

Ти и болном смртне
Муке малиш силу,
Дајећь другог свјета
Славе мисал милу.

4. Сличноредци дугократачни од тринаест слогова усјек на шестом, или на седмом слогу имати могу, подобно сличноредцима дугократачнима од једанаест слогова, примјери могу се у Гос: Раића имати; Бој змаја с' орловима, н. п.

Арависки љути змај
Потресује криљи.

Раић.

5) У сличноредцима дугократачнима од 14 слогова усјек на осмом слогу удесно своје мјесто имати видисе. Ево овде красан приклад:

Све што мене окружава,
То све са мном тужи.
Нити птица птици поје,
Нит' се с другом дружи!

Одзив мени из сред горе
С плачем одговара,
Зефир ми се међу лисћем
На жалост претвара.

И потоци с ладном водом
Сви са мном уздишу;
Проливајте очи моје
Горки суза кишу! —

Обрадов.

6. И сличноредци дугократачни од 15 слогова усјек на осмом слогу имају: и. п.

Ја у топлом мајке крилу
Прођо грозне зиме власт—

7. Сличноредци дугократачни од 16 слогова кадшто на осмом, кадшто пак, но рједко, на десетом слогу имају усјек, и. п.

Кад те злобљив језик пеџа,
Сам се тјеши и подноси:
Баш најгорје вије воће,
Које гризу љути оси.

Биргер.

8. Сличноредци дугократачни од 18 или 20 слогова будући веома дуги, и по два усјека изискују:

Ова ладна земља, | ово мило мјесто, |
то је моја радост;
Ја се плачућ' тјешим, | што је другим горко, |
то је моја сладост!

Обрадов.

Много се овим усјеком красоте прибави сличноредцима, кад се удесно употреби. Обвикли су њеки Пјесмотворци не

само уломити на једном, или на двима мјестима, но и на усјеку подобогласност употребљавати, и тим начином постану краћи сличноредци, гдје први с' трећим а други редак с четвртим подобогласно звечи, н. п. у сличноредцима од 12 слогова:

С' тебе мајке млоге
О ти смртни мачу,
Ладне грле ноге,
Сузе роне, плачу.

Удесније звече овакови сличноредци
ако су једним слогом у другом редку
краћи, н. п.

Пој ми мили попче,
Под огњиштем стој,
Никаково грло
Цјеним тако врло
Како гласак твој.

Ти твој у тишини
Дајеш чути глас:
Како Мудрац збильски,
Који овај мирски
Бјежи дружбе прас.

Царској у палати
Злобно који враг
Вребо би те удиљ;
Али овде гудиљ
Ти си мени драг.

Када луге ноћи
Сна неимам гди,
Пак те онда чујем;
Тим се утјешујем:
Са мном пошак бди! —

Ту ти мили попче
Непрестанно стој;
А кад умрем, теби
Кров ти саделај себи
Гробни камен мој.

По Пфелу.

Из 8 дугоократака сличноредци уломљени и на улому подобогласносју снабдивени, подобни су сличноредцима четверочланачним, н. п.

Кад те пеџа језик злоће,
Сам се тјеши и подноси:
Баш најгорје није воће,
Које гризу љути оси.

По Биргеру.

Јоште удеснији видесе ови сличноредци ако су у другом редку једним словом краћи: и. п.

Родитељма цвјете мили
Многољетно био здрав!
Срећни твоји дневи били,
Пун весеља живот сав.

Кад одлети дјетско време,
Онда није можно нам'
Лоптом звања нашег бреме
Разтерати којекам'.

По Геллеру.

Примјетба.

Што је овде речено о сличноредцима дугократачним, може се употребити од прилике по њешто и у сличноредцима, у којима стоје краткодузи. У петерочланаочницима из дугодвократака усјек после другог чланка бити има. То исто и у шестерочланаочницима смјешаним може се узети. Иначе Пјесмотворац није обвезан како у простима тако особито у смјешанима Сличноредцима усјек тако, како је овде речено а не иначе употребити. Може он размјерност сличноредака и усјек по обстојателствима и намјери своје пјес-

ме, како најблагогласније буде му се видило окрајчiti. При том чини ми се, да усјек непремјено мјесто своје онако одржати мора, како што му је у првом стиху назначено. Но то све понајвише спада на кратке лирическе пјесме.

П О Г Л А В А К V.

О СЛИКУ.

Што јест слик?

Слик или слика јест двиу сличноредака на последњем чланку (или слогу) подобногласности, или иначе сличности слога.

Коликост рук јест слик?

Слик јест трострук по броју слогова, који се подобногласносћу окончавају, једносложни, двојесложни, и тројесложни слик; иначе први именује се мужески, други женски, а трећи дјетињи или дјетински слик, и. п. Мужески слик јест: ред, лед; скут, пут; стој, пој. Женски слик јест: вода, рода, драго

благо. Дјетински слик: радити, ладити; ходати, водати.

На што се има у слику мотрити?

У слику има се на то мотрити, да подобногласност од сгласника зачнese, и ова два сгласника (то јест у два редка) буду различна, а не једнака, и. п. ход, род, а не род, род; вода, рода, а не рода, рода; иначе слик бива нечист. Можесе рећи слик и онда чист, кад се у једном редку самогласником, а у другом редку сгласником зачиње, и. п. има, зима; Или кад и у једном и у другом редку находе се једнаки сгласници, но у једном, или у обадва редка поиривасе таков сгласник другим којим сгласником, и. п. Ако би у једном редку слик писменом р зачињао се, такови слик само онда могао би се именовати чист, ако писме р другим којим сгласником буде покривено, Н. п. рана, грана; глад, млад; зрак, мрак; страна, грана; иначе би нечист био слик.

Примјетба. Нечисти сликова нахodi се скоро у сваком списању наши пјесмотворца, а гдикоје пак тако је овим

напуњено гадом, да га је читати мрзко. То је знак, да на ову чистоту сликова Пјесмотворац није сматрао. Џигло један једини Високоучени Господин А. Мразовић у цјелој својој оди на смрт блажено-почивше Г. Г'. Палатиновиће Велико-његиње Россиске, видими се, да је ову чистоту сликова непрестанце пред очима имао. Сви остали Пјесмотворци, које сам ја до сад читала, који мање, који више не-чисти сликова имају, тако да ни сами Вис: уч. Г. Стојковић, велики иначе стихотворења дух, није од овог порока чист.

Има ли безслични стихова?

Безслични стихова налази се у многим пјесмама и књигама. Ови премда неимају сличности на крају, то опет могли би добри, и за књижевност Србску весма угледни бити, кад би иначе против поредка чланачног, и слогомјерја ту непогрјешавало се. Тако и. п. Шестерочланачници (Hexametri) и Петерочланачници (Pentametri) посебице чисто, или измјенце по-мјешани постављени, премда би и безслични били, то би они књижевности Србској не малу гизду и красност давали. Овамо

спадају којиму драго мало по дугачки редци у јуначким и другим дугачким пјесмама.

О редцима, који ни слогомјерја, ни поредности чланачне, ни горе споменуте сличности праве имају, а под именом сличноредака стоје.

Редци они, у којима ни поредка чланачног ни слогомјерја, ни сличности праве није, то јест, ако су нечистим сликовима напуњени, зову се *черупци*, или неуглађени неочешљани стихови (*versus hirsuti, die Knittelverse*). Ми нисмо у овом оскудни; у коју гођ књигу на стихове писану завиримо, ту ћемо одма и нечисти наћи стихова.

Како бива сличноредак и поред слогомјерности и поредка чланачног нечист?

Сличноредци поред слогомјерности и чланачног поредка бивају нечиости, ако су им на крају нечисти сликови.

Кад се зове нечист или неправилан слик?

Нечист или неправилан слик бива:

1. Ако се слик једнаким непокривеним сгласником (или више) почиње, то јест: ако на крају редака, који се сликују, једногласне речи стоје, или биле оне једног, или различног знаменовања, и. п. рода, рода; знаш, знаш:

Цока! цока! дед' поиграј како боље знаш;
Немој се срамотити, да баш ништа незнан.

Гледај Г. Вуића Јестество-
словје на страни 640.

2. Кад се сликови мужески, женски, и дјетињи непоредно склапају: умрети, наследити, и т. д.

3. Кад се сами самогласници слажу, или сликују, а сгласници не, или изврнувши, и. п. Павлу, славу, то јест: Кад у слику писме находи се таково, које од сличности на страну реве.

4. Кад се на крају много глагола, особито ако су дугачки, находи. Благогласности навикнуто уво једва четири глагола, и то кратка узасобце на крају редка

постављена отрпiti може: Но више глагола, и. п. 8, 10, 12, и т. д. узасобце на kraју постављено, показује слабост Стихотворца, да он у стихотворству није далеко поступио. Друго је штогоћ, ако тко узчита много, и. п. више од стотине глагола у којем језику све узасобце на kraју постављено, овде велим да је стихотворац намјеравао показати своју вјештину, што је знао толико глагола различни, а једнаког окончавања у смислу свегати, или је с намјером шалу сбијати толике на kraју поређао гдаголе.

Јоште ако се у оваковим глаголима којигоћ од триу вишеречени случајева налази, или којег главног својства сличноредачног неима, онда је доста два поставити глагола на kraју, да се такови редак већ нечист или че р у пак именовати може. Ево овде приклад овакови черупақа:

Две дјевице једанпут служише,
И своју стару тетку дворише:
Старка поче дјевице мучити,
На посо по полноћи будити,
Како чује петла кукурикати,
Таки почне дјевице викати, и т. д.

И тако даље јоште све узасобце стоје на крају глаголи: тужити, убити, спавати, отимати, убише, осветише, у Вуића Јестествословју.

5. Кад се сличности ради језик повређује, и правила Писменице јако нарушавају, н. п.

Бјеж' одступи тамну трежу,
Гди ми бједне кости лежу.

Дошенов ић.

Лежу намјесто леже поставити не-
ваља; тако Србљи прави неговоре, а и
Писменица недопушта. Није ли могао
Стихотворац ово другчије изврнути, и
уклонити се ове погрјешке? Врло лагко:

Бјеж' уклон' се тамне треже,
Гди ми бједне кости леже!

Пак не би тако грубе против језика
било погрјешке. Ако такова погрјешка
без нужде сличности бива, онда је баш
гадна, и сасвим несносна, јер показује,
да списатељ језик свој добро и чисто не-
зна. Не могу знати, како би онај, који
Србски добро говорити зна, одобрио го-
ворења, н. п. ова:

Моим брату,	На овим путу,	По свим свету,	При сувим хљебу,	У нашим роду,	<small>и а м ј е с т о</small>	Мојему брату.
						На овом путу.

Много такови говорења има и у везаном и у невезаном спису, која Србски језик врло вређају нити се Стихотворцу, премда он слободност њеку има, допуштају.

Сликови горепоменуты триу рода који су изборно добри, и који ниоу?

Да раздјелимо сваки род сликова у три реда, поставимо у први ред врло добре сликове, у други заневољу добрe, то јест у средњу руку добре, а у трећи ред оне, који се добри звати немогу, то јест, који су нечисти; и тако ћемо знати избирати све боље и боље сликове, а чувати се од нечисти сликова.

I^и РОД СЛИКОВА МУЖЕСКИ

а) Врло добри.

Да би мужески сликови первог реда, то јест врло добри били, потребно јест, да

1. Или речи једносложне, и обе једнаког пригласила сликују се, н. п. *Бој, рој; глад, град; скут, пут; сад, кад.* И ту од самогласника да се никакво даље писме у другом слику нечује, којега у првом слику неима.

2. Или ако се с једносложном речју сликује двојесложна, или вишесложна реч, то таква да не буде проста, него сложена, и да је саставак последњи једнослог и оног истог пригласила, којег је други с њим у реду слик, н. п. *круг, љубодруг.*

б) Средње добри.

1. Ако се по сад реченом начину сликују речи, но сликови неимају једнако пригласило, него један је, н. п. с пригласилом подизајућим, а други с пригласилом одуљујућим или преподизајућим, н. п. *сад, глад; рад, лад:* то су средње добри.

2. Ако се између сликова једносложни речи или саставака у којем друго које писме чује, но тако, да се једва разпознаје, н. п. *тућ, врућ.*

3. Могу се јошт овамо узети сликови једносложне речи и двојесложне, у којој

на последњем слогу прилично пригласило налоди се, и. п. плач, ковач; зрак, корак, и пр.

в) Недобри или нечисти.

Ако се једносложне с двојесложним и вишесложним простима, или ове саме собом у мужеске стављају сликове не сматрајући на пристојно пригласило, то ће у таковом случају произићи трећег реда сликови, то јест недобри.

II РОД СЛИКОВА ЖЕНСКИ.

а) Врло добри.

Женски сликови биће врло добри онда:

1. Ако се речи двојесложне просте од првог јавног, или тајног гласника никакво друго писме неимајуће, него она, која су у другом слику с једнаким пригласилом на првом слогу у сликове поставе, и. п. глáва, трáва; пôља, вôља; глáва, трáва; смрти, хрти.

2. Ако се речи сложене с првима, или саме међу собом сликују, и имају на kraju двојесложан саставак једнаког при-

гласила, и. п. преобвада, нада; миљно, љубосилно.

3. Ако се речи тројесложне и више-сложне просте у сликове поставе, а имају на предпоследњем слогу једнако, или једног рода пригласило, и. п. војака, тежака; голубови, уговори; одабрани, руковани. Овамо спадају сликови, у коима су по две речи једносложне, и. п. на те, за те.

б) Средње добри.

1. По начину овде реченом речи у слике постављене ако нису једнаког пригласила, онда су средње добри сликови, и. п. крило, мило; глава, слава.

2. Речи у којима се њешто сувише, или друго које писме чује, али једва се спазити може, ради мекости, или подобогласности своје, и. п. ружом, душом; пољу, коју.

3. Речи једногласне једанпут у многим стиховима постављене могу међу добрима за средње добре пропустити се.

в) Недобри или нечисти.

1. Ако се речи тројесложне или вишесложне просте или сложене у женске сликове поставе неимајући на предпоследњем слогу пристојно пригласило , то такове дају трећег реда сликове женске, који нису добри.

2) Ако се два самогласника налазе у слику, или између њи штогођ ушима противно чује се, и. п. лице, сердце.

III РОД СЛИКОВА ДЈЕТИЊИ.

а) Д о б р и.

Слик дјетињи у лирическим пјеснама и сличноречности ређе се поставља, кадшто стоји самоставан, редко се односи сликом своим и другом пораздалеко од њега стојећему слику. Са женским сликовима како ни с мужским несликују се, него сами за себе; *puerī puerili tractant*, осим особите какве редности, или арие ради. Просте тројесложне, или вишесложне просте и сложене, ако на трећем од kraja слогу једнако имају пригласило, дају првога реда сликове, то јест добрe.

б. и в.

Из оног, што је горе споменуто, може се дознати, како ови сликови бивају средње добри и како недобри.

ПОГЛАВАК VI.

О СЛОБОДНОСТИ ВЕЗАНОГ СПИСА.

Што се разумјева под именом слободности везаног списка, или стихотворства?

Под именом слободе Стихотворца разумјевају се образи или начини њеки говорења, по којима се Стихотворцу од правила Писменице мало одступити прашта. Често је Стихотворац усилован од обштег правила Писменице одступити мало, и то се њему на дару одбија. Овакови допуштени говорења образи у наши Стихотвораца видити се могу.

10 Сиратња.

Бива онда, кад Стихотворац писме које у речи изостави; ово може бити или на крају речи, н. п. как', бит', знат',

на мјесто: како, бити, знати: и то често бива. Или у среди речи, које се рједко случава, н. п. тол'ко, вел'ко, мо'м, на мјесто: толико, велико, мојему. Или у почетку речи, н. п. 'намо, 'вако, на мјесто: онамо, оваико. Залуду Стихотворцу њеки приговарају, и веле, да је онда реч у главу усјечена, и да то неваља. Србски језик има речи с почетка скраћени, које се и у невезаном спису кадшто употребљивају; колико више у везаном спису може то бити допуштено.

2º Продужња.

Продужња бива, кад се које писме речи додаде, н. п. њиме, њојзи, саде, садаи, садекан, на мјесто: њим, њој, сад. Но у овом Стихотворац нека не прелази мјеру: нове никди ни у којем Славенски језика Диалекту нечувене додатке нека не додаје, и штедљиво нека у том поступа.

3º Преметња.

Преметња бива, кад се која реч на мјесто у невезаном спису, и у обичном

говору са свим необично постави, и. п.
Царској у палати, на мјесто: У
царској палати; Тјела за пови-
јање, намјесто: За повијање тјела.
Ево приклад:

Камо благо које скупи
Лаком, трудом и страхом?
Од смрти се не одкупи:
Задовољан је с' праком.
Два три лакта земљице
И четири дасчице
Јоште беза њеколико
Тјела за повијање:
Благо му је свеколико
Кућа и пребивање.

Каталички.

Његово на прошење. Србског
језика на глаголаљу; намјесто што
би рећи требало: На његово проше-
ње. На глаголању Србског језика.
Ова и овим подобна говорења виде се јези-
ку Србском праве непотребе, који се изван
везаног списка чувати вала. — У везаном
спису гдјегдаје нужде њеке ради поставље-
но пропустити се може.

4º Премјена

Овај образак бива, кад Стихотворац усилован дугачки слог на мјесто кратког, или кратки на мјесто дугачког употреби, и то красоте њеке ради у изговору, које би иначе нестало: н. п. у горе постављеном: И четири; овде слог че јест кратким постављен.

5º Вежња.

Често се случи, да Стихотворац реч коју свеже с другом спред или остраг, или са обе стране: у којем случају пригласило или се измјени, или друго добије мјесто, и тако учини се, као да би једна реч била. Такове спред додатљиве речи јесу понајвише предлози: а остраг прилепљиве речи јесу: ме, те, се, ми, му, га, и т. д., које и у простом говорењу обично јест.

У горе постављеном прикладу може се видити, да је Стихотворац ове речи од смрти се по овом образку у једно свезао, тако да се сматра, како да је реч једна од смртисе неодкупног —
 Камо благо које скупи.

Сваки овај образац које ређе, које честће допуштен и употребљен по њешто врећа спис. Што се мање такови налази, и што ређе Стихотворац ту слободу своју употребљава, то је чистије и пријатније дјело.

И. Д. Ј. Е. Л.

Пјесме, које из Њемачког језика преведене, које састављене, и колико се за сад дало, по горе назначеним слогом јерја правилма уређене.

1. МИЛА, КОЈУ ЈА МИСЛИМ. (По Биргеру.)

Како ми се мила смије!
Каква красност на њој није!
Как'те моја уста јасно,
Тко то створи чудо красно?
Које стопут срдце моје
Узме так', да није своје! —

Плаве очи тко просјаја,
Као земљу красног раја?
Кој над земљу и над море
Свјетло небо простре горе,
Тај к'о земљу красног раја
Плаве очи њој просјаја.

Чије дјело јест то било
 Бјелог лица руменило?
 Оног, кој' у л'епо цвјеће
 Красност сваке боје меће,
 Оног, дјело јест то било
 Бјелог лица руменило.

А тко створи пурпуруста
 Слађа јошт од медног муста?
 Кој' на цвјеће даје росе,
 Да нам пчеле сласти носе,
 Тај њој створи пурпуруста
 Слађа и од медног муста.

Тио низ раме русу косу
 Сладкољубно милој просу?
 Онај, кој' у врућој Азји
 Твори, да се вију класи,
 Тај низ раме русу косу
 Сладкољубно милој просу.

Тко ли медни њој глас даде,
 Којим пјеват' сладко знаде?
 Онај, од ког славуј, шева,
 Глас свој има, сладко пјева,
 Онај, медни њој глас даде,
 Којим пјеват' сладко знаде.

Тко то милој сладке прси
 Јепо сведе, и украси?
 Онај, од ког лабуд прима
 Свод у прси' пернатима,
 Онај милој сладке груди
 Сладко сведе и уљуди.

Чија мудра створи рука,
 Да је мила красна струка?
 Ким се свака красност твори,
 Себе висе танки бори,
 Оног мудра створи рука,
 Да је мила красна струка

А тко милој духа тога
 Даде тако прекроткога?
 Тко би други, него слава,
 И духова свију глава?
 Онај милој духа тога
 Даде тако прекроткога.

Мудрост твоју Творче славим,
 Хвалим милост срдцем правим;
 Јер свим, твари дао што си,
 Тим ме образ твој заноси!—
 Славна Творче мудрост твоја!
 Хвална милост јест без броја.

Ал' за ког се мила смије?
 Красност њена ком' се вије?
 Боже мили и пресвети!
 Не б' жалио сад умрети,
 Ако с' за ме та не смије
 И суђена мени није.

---

2. НА ПЧЕЛЕ.

(По тому истому.)

Пчелице мале!
 Би ли ви знале?
 Гди ћете пити
 Много добити
 Сладчице!

Слушајте милно,
 Гди се обилно
 Више нег' овди
 Красне находити
 Меднице!

С хиљаде травки
 Сисате сладки
 Мед непреривно
 Красите дивно
 Кошњице. —

Хиљадом сласти
 Могу вас пасти
 Анчице једне
 Богатомедне
 Устнице

Селно тек цвеће
 Носи прољеће :
 Али ни зима
 Цвјет неотима
 Анчици.

Сласти су скоре
 Цвјета у Флоре
 Ал' је у Ане
 Ток непрестане
 Меднице.

Само на ово
 Слушајте слово !
 Будете л' ит'и,
 С пурпурा пити
 Сладчицу.

Један пољубак
 Даде ми на знак,

Как' ту опака
Превара лагка.
Пчелице!

Чувајте крила,
Как' су вам мила!
Огањ је жарки
Тај мед пресладки
Анчице.

---

3. МОЈОЈ ДЈЕЦИ НА МАЈАЛЕС.

Љепо ти је погледати
У прољеће Божји дар,
Када земља наша мати
Плодоносни прима жар!
Онда расте, онда цвјета,
Зелен краси сва дрвета,
Весели се свака твар! —

Гди год' видиш птицу коју,
Богодани чујеш глас,
Којим пјева пјесму своју,
Услађује љоме нас:
Слушајућег' сласти ове
Сваког тајно њешто зове:
Дај! уживај који час!

Сад сва младеж дан светчани
 Једва чека, зове хај!
 Красни воздух богодан
 Лепо време мјесец Мај!
 Пак на коли или пјешке,
 Ако нејма сметње тежке
 Иде у в'рт ил' у гај.

И ми, други, сада гди смо,
 Какви ово овде рај?
 Училиште остависмо,
 Пак смо дошли сви у гај:
 Да се скупа веселимо,
 Данас овде почастимо,
 Празник нама даде Мај!

Ту закона јест Наставник,
 С Учитељем води нас:
 Данас с нама славе празник,
 И весеља дјеле час:
 Сви весели дајле стојмо,
 Пјесму нову сад сви појмо,
 Сви весеља дајмо глас!

Многојетност Инишпектору
 Милостиви Боже дај!
 Мјестном нашем Директору
 Срећу дават' непрестај!

Милом нашем Учитељу
Њему даруј, у весељу
Многогодишно видит' Мај! —

4. ПОЗИВАЊЕ ПРОЉЕТА.

(Из Њемачког календара превод.)

Гди, о весно преумилна!
Гди нам оста дуго так'?
Сваког жеља мори силна,
Да већ дођеш чека свак.

Бјесно распе љута зима
На твом пољу шатор свој,
Мислећ', скоро да не има
Оставити предјел твој.

Љуто счепа гњева руком
На озеблој води лед,
Треска она силном хујом
Њим о крјепки наспа ред.

Баш к'о срташно разјарени
Дивјом борбом смушен лав,
Кад се пропне, љуто пјени,
Страх, погибел дише сав.

Тако стоја зима љута,
Просу свуда студен сијег.
Рјека цичом сврнув с пута,
Разваљива наспа брег.

Пустоши ову, весно мила!
Коју справи зиме гроз,
Јоште ниси увидила,
Како проби свашто скроз!

Не чује ли, зимо, змају!
Грозношт твоја марве рик?
Не чујеш ли, гди свуд дају
Свој невинна дјеца крик? —

Мила весно, већ не косни,
Не заостај дуже нам!
Ходи! смјех твој дуоносни
Грозност њену свлада сам.

Ил' зар и ти ње се боиш?
Те ти њежне стопе знак.
Метнут' на ту земљу стоиш,
Којој она сатре злак.

Ал' ти идеш, и већ купи,
Да отиђе даје знак:
Мрмља! — неће да уступи —
Нег' оклева вучућ' крак.

**Метни само миљу ногу
На отрављен поља скут!
Мигни, и већ рјеке могу
Свој с весељем течи пут.**

**Оним трагом, гди је била
Распрострла зима гроз, —
Пружиг' хоће своја крила
Лјепи цвјетци одма скроз.**

**Забављај се, прамаљеће,
И на нашем пољу стој!
Кад ти код нас красиш цвјеће
Губи зима спомен свој,**

**Али кад се она врати,
Грозном стужом поспе нас:
О! поити помоћ дати,
Скоро почуј ти наш глас! —**

---

5. ПРИРОДЕ ПРАВО.

(По Биргеру просто).

**Ходи к мени голубиће!
Ти прекрасни љубве цвјет,
Да загрлим твоје лице.
С тобом мила голубиће
Да уживам овај свјет! —**

И од воћа и од рода
На потребу и на сласт,
Узабрати имам власт:
Што на земљи сладка плода,
Право имам свашто паст'.

Бјелорунно мило стадо
Вуну даје, млеко, лој:
Воли, коњи, старо, младо:
Воља Божја да све радо
Врат преќлоња мени свој.
Сладко гроѕђе, лјепи цвјетак,
Ситни пчела сладки мед,
За прекрасном дјевом глед,
Ни у чему имам петак,
Све ми служи то на сњед.

Када славуј птица поје,
Љубки њејзин слушам глас:
Прáво има срдће моје
За умалит' мисли своје
Сладит' себе сваки час.
Зашто dakле твоје лице
Љубит' да не имам власт
Срдцу мојем једну сласт!
Кад без тебе милотиџе
Морам у гроб тјелом паст'?

Ходи dakле, јагње моје,
Срдца твога ја сам роб;
Дај ти мени срдце твоје
И однеси бреме моје,
Да не паднем ја у гроб.
Срдце ми је љубосилно,
Ти не двои, него знај,
Ја ти дајем ево нај;
Биће теби, знам, умилно,
Зато твоје мени дај! —

---

6. П И Л А Ч К А.

(По тому истом.)

Ја сам себе заклео
Под чепом умрети;
Тек мог' вина баш неће
Насљедник узети.
Са мном и кап последњу
У гроб ћу однети;
И мој бокал разбити
На хиљаде препи.

Сваки човек особне
Има славе своје:
Мени иде од рује
Лиг' у грло моје.

Пиће, јело, то чини,
Да ми ноге стоје;
Пића нека ми траје
Док је главе моје.

Ја сам слаб баш к'о жена,
Од жене јошт горји,
Док ме год глад и трезност
Све једнако мори;
И најмање дјетенце
Прстом ме обори:
Риса свладам, тек кад ми
Груд сва вином гори.

Чисто вино јест олај
За свјетилник ума,
Диже духа у небо
Од сиљног разума;
Умност, мудрост сва иде
Из пуног подрума:
Онда пјевам и играм,
Кад ми глава љума.

Ја сам гладан и трезан
Без икакве владе,
Док се мили мој трбу
Пун баш не накладе.

Ал' кад Бахус *) у главу
 Сву ирјепост ми даде,
 Онда језик мој странне
 Све језике знаде.

Док сам гладај и трезан,
 Мој језик све мута.
 Кљаст у руку и ногу,
 На обадва бута.
 Кад се мили мој трбу
 Пун вина нагута:
 Философи, Јуристе,
 Нек' се клоне с пута! —

Зато сам се заклео
 Под чепом умрети,
 Са мном и кап последњу
 У гроб ћу однети,
 Нек ме Бахус по смрти
 Крчмарем посвети! —
 Пијанице, спаси Бог!
 Спаси Бог! те у бок, г. г. г. etc.
 Пијанице спаси Бог!
 Недај им умрети.

---

*) Вино.

7. НА КЊИЖИЦУ ЗА НОВОЉЕТНИ ДАР.

Дјечици младој
Играт' се радој
Рад сам да знадем
Какву да дадем
Лутчицу.

Дјетенце младо
Знам да све радо
Мало што прима,
Тиме да има

Игрицу.

Птичар ја нисам,
Дјеци да би сам
Ловом у пољу
Добио коју

Птичицу.

Воду не гацам,
Мреже не бацам,
Да им ја овим
Малу уловим

Рибицу.

В'рт ја не градим,
Цвјеће не садим:

Нит' је пролећа,
Да им дам цвећа
Китицу.

Ха! зnam сад што ћу,
Писати хоћу
Дјеци малену,
Лјепу, шарену
Књижицу.

---

8. СЛАВА ЉУБВЕ *).
(По Биргеру).

I. Пред пјев.

Сутра љуби, што до саде
Љубве јоште незна слад!
А што љубве радост знаде,
Љуби сутра к'о до сад!

С милољубним, сладким појом
Пробуди се весне сон;
Гле! как' милна мисљу својом
Нове сласти даје ток!

*) Неразумителност њеку ове пјесме причињавају нагађивања Митологическая и Стихотворства образци.

Златан долом и брежуљци
 Плавозлаткаст вије плод;
 Благочувства даје крилци
 Тихог вјетра пред њим ход.
 А облака за њим редак
 Појећ' селни трава шар,
 Сладност, рану и напредак,
 Свакој твари даје дар.

Сутра љуби, што до саде
 Љубве јоште незна слад!
 А што љубве радост знаде,
 Љуби сутра к'о до сад!

Ово љубов и узљубност
 Сдваја божја благодет.
 Штеди њену сластопунност
 Јубов, док не приспје цвјет.
 Што на земљи и воздуху
 Дух живота дише дан,
 Кроз мирисну траводуу
 Желећ' губи мира стан.
 Сама чезност ладна прије
 И умрла прима жар,
 Кад се пунак сам развије.
 Лепчуј лица каже шар. —

Сутра љуби, што до саде
 Љубве јоште незна слад!
 А што љубве радост знаде,
 Љуби сутра к'о до сад!

Већма сјајан, румен, златан,
 Обасјава сутра зрак,
 Него прва свјетлост кадан'
 Воздух с' земљом слави брак:
 Кад супругом обкриљена
 Прими цвјеће и сав сок,
 И кад травња прва сјена
 Красни чеда чува бок.

Сутра љуби, што до саде
 Љубве јоште незна слад!
 А што љубве радост знаде,
 Љуби сутра к'о до сад!

Сред високог оног зрака
 Из њедара морски здрав
 Изви тихо Циприанка
 Красни уда свој састав.
 Мислећ': какво чудо буде
 Божји пос'о пјеном дан?
 Небо, земља с морем свуде
 Милољубни сања сан.

Кад у себе свитој милно
 Бисершкољка бјаше стај *)
 Талас њија љубосилно
 Њу на морја цвјетокрај.

Сутра љуби, што до саде
 Љубве јоште незна слад!
 А што љубве радост знаде
 Љуби сутра к'о до сад!

II. С в е т о п о ј.

Дај свак на дан љубве часни
 Сваки сгласуј пој за вјек!
 Сводна лиро, дај глас јасни!
 Дај отзиве стјенам' јек! —
 Сутра возе голубови
 Њу у гаја самосад;
 Гди највиџи уговори
 За храм себи његов лад.
 Сутра сједи ту на столу
 Царства жезал сјаће свуд:
 Сваком казне, дара сполу
 Кротким правом даће суд.

*) Стјај или стаја.

Сутра љуби, што до саде
 Љубве јоште незна слад!
 А што љубве радост знаде,
 Љуби сутра к'о до сад!

Дај! сви крас'те престол њојзи,
 Гласосложеност сваки дај! —
 Њоме цвјетородна што си
 Цвјетокрасност Цвјето ткај.
 Лије твоје, кој'го ћ знаду
 Красна лица цвјет и шар!
 Славу дану нека даду,
 Шарокрасност дај на дар!

Сутра љуби, што до саде
 Љубве јоште незна слад!
 А што љубве радост знаде,
 Љуби сутра к'о до сад!

С Грациама одабрани
 Иде синчић њејзин го,
 Сви свечано руковани
 Сви обкол'мо њејзин сто!
 Луг и поље што имаде,
 Све су Нимфе зване там'.
 Орејаде и Најаде
 Њејзин хоће красит' храм.

Љубопуно њом позвата
 Дужност чини свака груд,
 С преклонењем свога врата
 Клечећ' царски чека суд.

Сутра љуби, што до саде
 Љубве јоште незна слад!
 А што љубве радост знаде,
 Љуби сутра к'о до сад!

Већ на празник амо мирно
 Јатом грину Нимфе све:
 Амор поздрав даје милио;
 Ал' га гости клоне се.
 Нимфе! што вам тул' стра даде?
 Нут'! што Амор чини нут'!
 Оружје му с плѣћа спаде,
 С миром он свој ходи пут.
 Данас њему закон вели,
 Ког испунит' има суд:
 „Срдце које не устрјели
 Премда голу каже груд.“
 Али бјелим тјела нага
 Красит' свака га се бој!
 Безоружна оружја га
 Сав преирасни облик свој.

Сутра љуби, што до саде
 Љубве јоште незна слад!
 А што љубве радост знаде,
 Љуби сутра к'о до сад!

Нимфе, к'о ти чисте нравом,
 Ти о чиста Делиа!
 С молбом щаље и поздравом
 Венус - Аматузиа:
 Свечан гај наш сутра
 Неоскверни ирв ни бој.
 Лова твога буну и стрâ
 Дубравником дават' стој!
 Она би ти дошла сама
 Да те моли за тај вред:
 Ал' ју страши од твог храма
 Величества твога глед.
 Бјежи одма првом зором!
 Венус - Аматузиа
 Нек' ту хода с' своим хором:
 Бјеж' о чиста Делиа!

Сутра љуби, што до саде
 Љубве јеште незна слад!
 А што љубве радост знаде
 Љуби сутра к'о до сад!

Срдцу би јој драго било
 Зват' и тебе на дан сад,
 Да се љубве шали мило
 Оштра дјево *) дајеш кад :
 Ил' да имаш радост праву
 Три њој свете ноћи бар
 Афродите слушат' славу
 Срећни срдца благодар.
 Ил' да строгост теб' не смета
 Гледат' игре колокруг :
 Гди под китом љубоцвјета
 Одмара се љубодруг. —
 Јер јунак је, кој' код Инда
 Горд на парду води рат ;
 Церес, јошт' и бог од Пинда ,
 Пријатељски њом позват.

Сутра љуби, што до саде
 Љубве јоште незна слад !
 А што љубве радост знаде ,
 Љуби сутра к'о до сад !

---

*) Она је (Диана) тако љута била, да је Актеона, што ју је изненада у купјели голу видио, претворила у јелена. Тако вели Овидиус :

Dat sparsò capiti vivacis cognita cervi,
 Nec nisi finitâ per plurima vulnera vitâ
 lira pharetratae fertur satiata Diana.

Ovid. Metamorph. L. III. 250.

III. С л а в о п о ј.

Нут, већ светчан дан се ближи:
Дај свак почни славозвек!
Света лиро глас твој дижи!
Дај одзиве стјенам' јек! —
Љубве дишљај проницава
Чак у ведра неба двор:
Гдигођ која живи глава
Штогођ свјета држи тор:
Вјерно вије он и рани
Овај чудни сile жар,
Који род и плодство брани,
Производећ нову твар.

Сутра љуби, што до саде
Љубве јоште незна слад!
А што љубве радост знаде,
Љуби сутра к'o до сад!

К'o невјеста сватбни дана
Њом се дичи поља ред.
Цвјета свака воћна грана,
Бисер нејма лјепши глед.
Жутрај, звонце, искричица,
Скерлетина, лјепи жљак,
Шафран златни стабаљица
Свуда красе поља зрак.

Развија се из свог струка
 Лепо лале уокруг:
 Али лјепше њена рука
 Твој у'краси ружо струк.
 Њежном њеном трнораном
 Твоју црвен доби врт;
 Њој захвали дуом даном
 Адонида жалећ' см'рт.

Сутра љуби, што до саде
 Љубве јоште незна слад!
 А што љубве радост знаде,
 Љуби сутра к'о до сад!

Та избави род Ахизу,
 Кад обузе пламен дом:
 Та од бједа стопут близу
 Што измаче огњу том.
 Та од Троје чак далеко
 Сину стече жену, дом.
 Реи свети појас реко,
 У сну Марс одпаса њом *).
 Љубосвездом мир, спасење
 Укротивши Кива моћ,
 Ромуловцем утјешење
 Она даде любве ноћ. —

---

*) Ovid. Metamorph. lib. 10. fab. ult.

Риме! твоји сви јунаци
 Чудан свем' породу број:
 Твоји мудри славни старци
 Од ње род имаду свој.

Сутра љуби, што до саде
 Љубве јоште незна слад!
 А што љубве радост знаде,
 Љуби сутра к'о до сад!

Сад зазвечи ма јопоју
 Џитерии славојек!
 Дол, брежуљак радост своју,
 Шуме, поља дају звек.
 Чуј! од стада глас весеља
 С оне паше кликти ъој!
 Јубко зуи посред зеља
 Ситни пчела хитлен рој.
 Виком кућна живад виче
 Њој захвалу сваки час,
 Њу све птице појем диче
 Дајућ' ъојзи сладки глас.
 Славуј звижди преумилно
 Усред тополика чак;
 Јубов звечи из ъег' силно,
 Туге ово није знак.

С ума сметну већ одкада
 Што од краља *) страда тај;
 Слађе њему прси сада
 Љубов диже и мил² Мај.

Сутра љуби, што до саде
 Љубве јоште незна слад!
 А што љубве радост знаде,
 Љуби сутра к'о до сад!

Пјевци јатом роду пјене **)
 Шире славу уокруг.
 Зар не гласи весна мене?
 Неху л'бити њиов друг?
 Зар не уста јошт' у соку
 К поју љубве моја груд?
 Ил' увенут' вјенци могу,
 Што ми сплете Феба труд?
 Учећ' мене Феб утруђен
 Уз'о б' глас од лире мој:
 Кад би Мајом непробућен
 Не д'о љубви славопој.

*) Пупавац разумјева се. Ovid. Metamorph.
 Lib. 6.

**) Роду пјене или Џенородиј или из пјене
 рођеној, или Афродити, све то значи ко-
 лико Венери.

Нут', о поју, кад у гушти
 Славуј спрви ложе ъој,
 Одма првог дана пусти,
 Нек' се чује гласак твој!
 Сутра љуби и п р.
 М . . . . a dd. 10. Aug. 1810.

---

9. О ПОГРЕВУ МИТРА ПОПОВИЋА,
калфе трговачког родом из Мохача,
1810.

С тебе мајке многе,
 Оти смртни мачу!
 Ладне грле ноге,
 Сузе роне, плачу. —

Јер им многа чеда
 Нег' што мисле брже,
 Непазећи реда
 У гроб ладан врже. —

Мати свога синка
 Већ се спрема браку,
 А ти ъој јединка
 Спратиш тек у раку. —

Мајка чедо своје
 Књиге учит' даде,
 Оно истом што је
 Дошло, да је знаде,

И сад носи бригу,
 Да прослави име;
 Започело књигу:
 А ти у гроб њиме! —

Друга чедо драго
 На занату гледи,
 Џело своје благо
 Све за њега штеди.

Благо! вели, мајци!
 Знаде руходјеље,
 Сад ће сватбе данци
 Бити, и весеље.

Готова је млада,
 Браћа, сестре, сначу;
 Ал' ти изненада
 Дођеш, смртни мачу! —

Скоро њином свему
 Справиш крај весељу:
 Јер у земљи њему
 Даје гроб постељу. —

Трећа трговини
Милог сина даде.
Благо јој се чини,
Калфом већ постаде;

Она Бога моли,
Сад ће видит' свате.
Ево - ! главом голи —
Њега у гроб прате! —

Што ће да сведочи
Мени чије слово?
Када моје очи
Данас виде ово.

Како с овог' свјета
Половића Митра,
Дваест другог љета
Смрт похити хитра.

Ког на трговину
Мила мати даде:
Ал' да он премину,
Јошт' до сад незнаде.

Ево појећ' Святый
Другови га прате:
Гди си тужна мати?
Да му видиш свате! —

Дај! понеси цвјеће,
Кити чедо своје:
Јер га више неће
Видит' око твоје

Већ смо гробља близу,
Тужна за њим мамо!
Црну носећ' ризу
Ходи скоро амо! —

Ево га покрива
Земља, ах зарана:
Ту он да почива
Чак до страшног дана.

---

10. Ц В Ј Е Т Е.

(По Шрајберу).

Ја у топлом мајке крилу
Прођо грозне зиме власт;
Сад топлина ме на милу
Прамањетну зове сласт.

Врела дају шуштећ' свуде
Нов живота мени сок:
Птице мене појем буде,
Вјетрић љуља млади бок.

Мати, мене да обуче,
Тка стошарно зубун мој.
Да ми справи сјајне луче,
Рана роса служи њој.

Дуу сипам мјеште иња
Ведри простор пуним њом:
Стотме млади животиња
Сладе се у морју том.

А кад приспје љута зима,
Да ме мучи стужом злом:
Онда мила мати прима
Мене опет у свој дом.

11. Н А Д Е Ж Д А.
(По Биргеру).

О премила вило!
Коју Бог сам собом
С' неба људма посла;
Да се тјеше тобом!

Красна јутросвјетла
Румени те боја:
Медом красноречја
Капљу уста твоја. —

Почуј, о надеждо!
Почуј, молбу моју:
Срдце ми се диже
К' твојем славопоју.

Оно горећ' жели,
Да ти хвалу шири;
Милостиво уво
Пригни к мојој лири! —

Кад побјеже светост
Од нас, куд' не знамо;
Онда Бог свеблаги
Посла тебе амо.

Да несрећу малиш,
Злу скраћиваш владе;
Радост да донесеш,
Које нам нестаде.

Зато покој тихи
Вјечно тебе прати,
Ког' у злој незгоди
Итиш трудну дати.

Прие нег' очајност
Њиме преобвлада,
Храбрећ' утјешаваш,
Да се добру нада.

Ти страх погибели
Гониш од војака!
Ти у бједној суши
Тјешиш нам тежака!

Ти, по вјетру, киши,
Сунца сјању, роси,
Предсказујеш, да му
Плодност усјев носи.

Из твог витог ирила
Тужну с' балзам лије,
Малаксану срдцу
Љубки вјетрић вије.

Увенуто дишљај
Твој подиже снагом:
Мртволадне соке
Оживљаваш влагом.

Ти и болном смртне
Муке малиш силу,
Дајећ' другог свјета
Славе мисал милу.

Сном му показујеш
На последњем kraју;
Да он сласти чашу
Пије већ у рају. —

На дну тамне куле
 Роб убоги чује,
 Гди му глас твој, оков
 Сметнут' пророкује!

Ти на морју сињем
 Лакашаш весла бреме,
 Плаватељу кажеш:
 Биће добро време.

О премила вило!
 И у очајности
 Кликтећ' глас твој Тужна
 Умирењем гости!

Тобом он од бједе
 Сад умакне јадне,
 Смртоносна чаша
 С уста њему спадне! —

Ах! Презрена љубов
 Путовања штаку
 Преломивши, рано
 Копала би раку.

Ал' јој пресанано
 Дизајући чело
 Велиш, благу ведру
 Да се нада смјело.

То зна срце моје
 Да је већ од давна,
 Туге моје мјера
 Била пуноравна.

Већ се паштит' преста ,
 Очи већ затвори ;
 Ал' твој умиљати
 Глас ме диже гори . —

„Та ваљ' да последња
 Тече сұза твоји ,
 Скоро мож' бит' да ће
 Њежни уздис који

Пригнут' тврдосрдну
 Осјетљивом бити
 И узљубљем тебе
 Срећна учинити

Ако л' овог свјета
 Камен срце њено
 Пригнути се неда
 Бити заљублено ,

Тко ти брани о том
 Мило помислити ,
 Да ће бар у рају
 Суђена ти бити ?

Кад красота дивна
Без земаљске мане
И премили углед
Лица твог огране;

Кад, к'о ангел, душа
Твоја се украси
И с небесном харфом
Љубко глас узгласи,

Онда празне прси
Милост ће напасти,
Или покајање
Пуне љубве сласти:

„Љубов тебе чека
У едема ладку.“ *)
Суздрж', о Надеждо!
Мисал ову сладку! —

12. СМИЉКА (из Вајса).

1.

Љепа ружа јест и крин,
Док јошт у пролеће
Недотакнут цвјетак њин
Лучом росном трепке!

*) Едем значи рај.

Ал је јоште лепши цвјет
 Смиљке струк, ког чиста
 Љубов краси како свјет;
 Блажен, ком тај блиста! —

2.

Тих је дољњак, умилан
 Дол се с пољем смије,
 Кад на Флорин свечан дан
 Тихо цвјетке вије;
 Ал за тишје држим ја
 Смиљке глас и речи,
 Уво сласт и срце зна;
 Блажен, ком' тај звечи.

3.

Сладак јест из грозђа цјед,
 Кад су зреле бобе:
 Сладак ситни пчеда мед,
 Ког по цвјећу робе;
 Ал је слађи Смиљкин час,
 Ког та љубећ' губи,
 Да не види нитко нас:
 Блажен, ког та љуби! —

---

13. Х В А Л А Ф А Н Т А З И И.

(По Виншеру).

Теби хвалу плести
Ја сам наумио,
Благодатна! многим
Страшна Фантазио!

Достојна си кадкад,
Чест да ти се виси,
Али често тога
Ти заслужна ниси.

Знам ја преужасна,
Позоришта многа
Учињена мигом
Повелења твога.

Познате су мени
Баш по доброј мјери
Раскош и бјеснота,
Две зле твоје кћери.

Знам ја, да у људма
Ти захежеш ватру,
Нојом многи уми
Сасвим себе затру.

Јоште Списатељи
 Кад се њом зажежу,
 Џели предјел вуче
 Дим у своју мрежу,

Који многог духа
 Ил' сасвим задави,
 Ил' остави барем
 Буну злу у глави.

Знам, да ти зададеш
 Ужас многој души,
 Који, ако сасвим
 Њу баш не угуши,

Барем силу љену
 Осакати здраво,
 Да нит' може мислит',
 Нити творит' право.

Ал' и дари твоји,
 Којим' слаб и снажни
 Блажи себе често,
 Јесу велеважни! —

Теби хвала буди
 На угодним' снима;
 Што нас и без воље
 Спеће блажиш њима.

Тебе ваља срести
 Хвалом јоште бољом;
 Што се фном најави
 Забављамо вољом.

Ти живота срећном
 Дану множиш радост!
 Ти несрећном дајеш
 Несуђену сладост.

Ти два свељекарства
 Справљаш јошт' гдикому,
 Злима судбинама
 Обременитому!

То јест терпјеливост
 И надежду благу;
 Да подноси лагше
 Зле несреће снагу.

Ти у њедро примиш
 Гдјеког душом болног,
 Кога и надежда
 Остави невољног.

Ти се љечбом твојом
 Стараш здравље дати,
 Или барем љеште
 Бол му олагшати.

Ти! о Фантазио,
Имаш мој толику,
Произвести виде
Страшне раскошнику:

Да му у ужитку
Весма наглу ногу
Мудре штедљивости
Уздом спети могу.

А живота труđну
Бодрост могу дати;
Да не мисли, како
Живот свој да скрати.

Ти не идеши само
К силним у палате;
Трула колебица,
И та знаде за те! —

Ти љубимце береш
Силне, Кнезе, Царе:
Но и многом сужњу
Дајеш твоје даре.

Буди ми, о добра!
Свагда милостива.
Дај, да дух мој љубко
Так' занешен бива,

Да је и добротворству
Ходит' мени мило;
Макар и по трњу
Путовање било.

Лади срдце моје,
Када страстма гори! —
Жари у њем' жељу,
Када добро твори!

Гони црножучје
Из мог с'рдца силом,
Кад се супротиви
То весељу милом. —

Буди срданости
Подпор у несрећи,
Када та у бједи
Овој јест подлећи!

А у срећи подпор
Буди мени вјеран,
Да у њојзи свагда
Будем ја умјеран.

Дај, да држим мало
За имућност многу,
Кад, што имам, више
Смножит' ја немогу.

И кад нисам кадар
 Достат' које благо,
 Дај, да тога свагда
 Лишавам се драго.

Ти надежди мојој
 Гране дај зелене,
 Да ми терпјеливост
 Са свим не увене.

Ако Божјом судбом
 Нисам збиља штастан,
 А ти, о прехитра !
 Начин имаш властан ;

Ти ме барем дању
 К'о и ноћу снима
 Свагда обмањивај
 Благоугоднима.

Нека сан мој љубком
 Подоби се бдењу,
 Бдење моје барем
 Милољубком спењу.

Недај мојем уму
 Блудит' чак по бездни
 Врѣдни љубопитства
 Или безполезни.

У испиту правде
 Чувај, да не иде
 Трагом људи, који
 Мисле, да све виде.

Недај мени с њима
 Гледат' на далеко,
 Да не кратковидност
 Од њи будем стек'о.

РАЗМЈЕРА

Сличноредака у предположенима
 лирическима пјесмама.

У 1^{ој.}

— o — o — o — o. . .

У 2^{ој.} и 7^{ој.}

— o o — o
 — o o — o
 — o o — o
 — o o — o
 — o o .

У 3^{ој.} и 4^{ој.} и 10^{ој.}

— o — o — o — o
 — o — o — o — .

y 5^oj.

— o — o — o — o
 — o — o — o —
 — o — o — o — o
 — o — o — o — o
 — o — o — o —
 — o — o — o — o
 — o — o — o —
 — o — o — o —
 — o — o — o — o
 — o — o — o —.

y 6^oj.

— o — o — o | — o — o — o.

y 8^oj.

— o — o — o — o
 — o — o — o —.

y 9^oj.

— o — o — o.

y 11^oj. и 13^oj.

— o — o — o | — o — o — o.

y 12^oj.

— o — o — o —
 — o — o — o.

ПОСЛОВЉЕ ЧИТАТЕЉУ.

Лагко се могу надати томе, да ће ми читатељ који приговорити оно Евангелско: Врачу, исцјели се сам! Ти овде постављаш њека правила, и по њима дјелаш којекакве стихове, изискујући, да и други пјеснописци обдержавају та правила, која ти сам преступаш: Врачу, исцјели се сам! — Или овај човек зна, и може обдержавати собом постављена правила, или незна и неможе: ако зна, и може, зашто је необдержава; ако незнай неможе, зашто је намеће другима?

Одговорити на то заиста би требало, и то баш пообширно, кад самим надписом ове књижице, и предсловјем не бисе подавао њеки на то изговор. Но да та постављена правила обдержавати се могу, о том неимам сумње, али припознајем, да она потребују исправлења. Само сачувай Боже! да се не нађе читатељ тако фантаста сулуд, који би друге увјеравао, да све, што је у овој књижици написано, неваља ништа, нити вреди једнє потуре.

Ја благоразумном читатељу могу смјело казати подобно С. отцу Августи-

ну: Тако сам сердчан, да не само благоразумног читатеља, него и простодушног исправитеља желим. Али како што нисам рад имати мoga читатеља одданог мени, тако нисам рад, да мој исправитељ оддан буде себи. Како што кажем ономе: нemoj моје писање држати за свету истину, и правилима овде постављенима служити као Логическима истиноосновима; него Логическој и Естетическој исправности вјеруј, у овоме пак овде постављеном, ако Логики и Естетики сходно што ненаћеш, нemoj тврдо држати. Тако велим овоме: нemoj ти моје писмо по твојој самој мисли, него по Логики, Естетики, и здравом разуму исправљати. Ако што у њему наћеш за истинито, оно суштествовањем није моје, али разумевањем и употребом нека и твоје буде и моје: ако ли пак што наћеш безпутно, то погрјешком нека буде моје; али чувајући се од тога, нека буде ни моје ни твоје. И тако да тежимо к облагообрађењу Србске књижевности! —

И З Ј А С Н Е Н Ј Е

Речи њеки, које се виде сумнителне.

Ам ор, то је из Латинског а шог.

А ф родита, пjenородна, т. ј. *Venus*.

Бабино звонце, име цвјета названог тако.

Бакхус, *Bachus*, der Gott des Weines.

Бор, и бор: бор дрво, бор борба.

Весна, пролеће, *der Frühling*, ver.

Врт, башча.

Грације, Венерине три ићери: Аглаја,
Талиа, Евросина.

Гај, *der Hain*, nemus.

Гроб, лутост.

Гушта, трњак, *die Hede*, dumetum, spicatum.

Делија, *Delia* (од острва Delos), Diana.

Диел, *der Heil*, pars.

Дуа, *die Duft*, exhalatio.

Едем, рај.

Жутрај, име цвјета.

Збильски, *der wahre*, verus.

Злак, зеленоћа.

Искричица, име цвјета.

Јаз, отвор.

Јек, јека, јекање, *der Hall*.

- Крак, *das Schienbein*, crus, краци, crura.
- Крик, крича, кричање.
- Ленчуј, лјепи чово, име цвјета.
- Љубко, мило.
- Љубопуно, liebevoll.
- Ма, momentum.
- Мир, *der Wink*, nutus.
- Најада, *die Flußnymphe*, Naja, dis.
- Обојет, *zweyerley*, anceps.
- Ореада, *die Waldnymphe*, Oreas, dis.
- Ос, или Оса, *die Wespe*, vespra.
- Пој, *der Gesang*, cantus.
- Прас, праска.
- Примјетба, *die Anmerkung*, nota.
- Рик, рика, рикање.
- Ромуловац, који Ромулову држи страну.
- Сјед, јело.
- Спис, *der Styl*, stylus.
- Стaj, стаја, мјесто.
- Стотма, *eine Million*.
- Тул, у чему се стреле носе.
- Увод, *Einleitung*, introductio.
- Узљубност, *die Gegenliebe*.
- Феб, Apollo, Phoebus.
- Флора, Цвјета.
- Харфа, *die Harfe*, cithara.

Х о р, иначе лик.

Ц в ј е т а, die Göttin der Blumen, Flora.

Ц е р е с, боље Церера, die Göttin der Frucht.

Ц е р н о ж у ч ј е, melancholia.

Ц и т е р и а, die Göttin der Liebe, Cytherea.

Ц ј е д, од цједим, ако није цједим од цјед.

Ч е р у п а к, ein Knittelvers, versus hirsutus.

Ш а р, боја, die Farbe,

Ш т а с т а н, срећан и благополучан.

Остале нагатљиве речи находе се у
Митологији.

ИМЕНА ГГ. ПРЕНУМЕРАНТА.

Б Е Ч.

- Г. Јернеј Копитар, кустос у ъ. к. дворској библиотеци, С. Петербургске Академије наука и Варшавскога ученога друштва член и пр.
- Лазар Милетић, адвокат, плем. Загребске вармеђе асесор, и кавалер златне колајне.
  - Теодор Д. Тирка, великокупац.
  - Димитрије Т. Тирка, великокупац.
  - Александер Рајачић, *Auditoriatēcandidat.*
  - Александер Будимировић, V. године медицине слушатељ.
  - Борђије Мушицки, II. године медицине слушатељ.

Б Р О Д.

Г. Игњат Ал. Брлић 5 књига.

Б У Д И М.

Високоучени Г. Димитрије Поповић, пашвариста. Емилијан Димић.

В И Н К О В Ц И.

(Скупитељ Г. Јован Станисл. Поповић).
Благород. Г. Петар Милутиновић, лекар, и
њ. к. заклети толмач Маџарскога и Влаш-
ког језика код Бродске регементе.

Г. Павле Ковачевић, Ђурчија.

— Јован Станисл. Поповић, трговац.

В Р Ш А Ц.

(Скупитељ високоуч. Г. Јован С. Поповић).

Пречештв. Г. Софроније Ивачковић, протопр.
Ораовички.

— — Пахомије Јоанновић, јеромонах.

Благород. Г. Теодор Недељковић, биров.

— — Урош Волић, први потариј.

— — Јован С. Поповић, професоръ б књ.

В У К О В А Р.

(Скупитељ високоуч. Г. Адам Драго-
сављевић).

Г. Јустин Михаиловић, трговац.

— Ђорђије Бира, за сина Ђимитрију, ученика.

— Васо Марковић, трговац.

— Петар Вукашиновић, трговац.

— Јован Лазаревић, трговац.

— Гавро Романић, трговац.

— Максим Стайић, за брашу Ђоку, ученика.

— Теодор Деметровић, трговац из Муача.

— Јефимије Велендерић, грађанин Осечки.

Г. Мијаило Џвеић, Ђурчија у Шиду, за сина
свога Петра, ученика.
Високоучени Г. Адам Драгосављевић, учитељ.

Д О Б А Н О В Џ И.

Честњ. Г. Симеон Живковић, парох.

Д У Б Р О В Н И К.

Високоблагородни Г. Јеремија Гагић,
Росијско - Императорски кол. Асесор,
ордена св. Анне Кавалер и Вице-Конзул у
Дубровнику, за кћер своју Милену 6
књига.

З А Д А Р.

(Скупштеза Благородни Г. Матија
Бурић).

Пречестњ. Г. Симеон Тркуља, протосинђел и
катихета у Задарским школама.

Честњ. Г. Спиридон Алексијевић, парох Задарски и економ капитула.

Високопрепод. Г. Димитрије Перазић, игуман манастира Крупе.

Благородни Г. Косма Ковачевић, дијурниста код Ћ. к. губерзије.

— — Матија Бурић, предсједатељ општества Грчкога закона у Задру и асесор Ћ. к. преторије.

ЈОСЕНОВАЦ (у Рватској).

(Скупитељ Честњ. Г. Давид Милошевић).

Честњ. Г. Ђорђије Стојнић, намјестник протоп. Костајничког и парох Јасеновачки.

Благор. Г. Јевто Лазић, ћ. к. лајтнант у 2. Баналској регементи.

— — Ђорђије Гербатинић, кр. Маџарски драјсигер и тутор храма св. о. Ник. у Адашевци.

— — Андрија Радојевић, 30igstauffeher.

— — Петар Келић, ћ. к. стражмештер.

Поштенор. Г. Никола Дедовић, трговац.

— — Јован Дедовић, трговац.

— — Гавро Недељковић (рођени Фрушкагорац), трговац.

— — Јован Југенић, трговац, за сина Васу.

— — Мијаило Кутлија, живописац.

— — Јован Секулић, шнајдер.

Честњ. Г. Давид Милошевић (родом из Вуковара), ћакон и учитељ Јосеновачки и скупитељ ГГ. прејумеранта.

КАМЕНИЦА.

(Скупитељ Г. Јосиф Мачвански).

Г. Андрија Петровић, трговац и арендатор.

— Гаврило Нешковић, трговац и арендатор.

— Јосиф Мачвански, трговац и арендатор и особити љубитељ књижства свога рода.

КАРЛШТАДТСКА ЕПАРХИЈА.

1. Протопресвитељат Лички.

Пречестњ. Г. Атанасије Дошев, протопресвитељ Лички, Ч. Консистор. епарх. Карлшт. Член, притјажател златне колајне и скупитељ ГГ. преумеранта.

Честњ. Г. Мојсеј от Радошевић, парох Грачачки.

— — Петар Клеут, парох Медачки.

Благородни Г. Михаил Туркаил, ю. к. лајтнант.

Г. Стефан Михић, арендатор из Подлапача.

— Ђорђије Ательевић, арендатор из Медка.

— Петар Витас, фелднебел.

— Василије Драгојевац, *Postchrebitor* из Вребца.

— Петар Лустини, каплар.

— Сава Његован, шумар из Почитеља.

— Димитрије Вучковић, каплар.

— Теодор Окломчија, трговац из Госпића.

2. Протопресвитељат Коренички.

Пречестњ. Г. Јован Прица, протопресвитељ Коренички, Ч. Консистор. епарх. Карлшт.

Член, и скупитељ ГГ. преумеранта.

Честњ. Г. Василије Прица, намјестник.

— — Максим Орлић, парох.

— — Григорије Маринковић, парох.

— — Мијаило Илић, парох.

— — Теодор Прица, парох.

— — Данило Џвијаковић, парох.

— — Сава Кнежевић, парох.

Честњ. Г. Симеон Радуловић, парох.
 — — Данило Прица, капелан.

3. Претопресвите рат Будачки.

Пречестњ. Г. Јован Славнић, протопресвите рат
 Будачки, парох Тушиловски, Ч. Консистор. епарх. Керлшт. Член, и скупитељ ГГ. пре нумеранта.

Честњ. Г. Филип Мајсторовић, намјестник про-
 то пресвите рата Плашчанског, парох
 Клокочки, и Ч. Консистор. епарх.
 Карлшт. Член.

Честњ. Г. Павле Михаиловић, парох Коларићки.
 — — Гаврило Вучковић, парох Горњо-
 будачки.

- — Данило Чудић, парох Скрадински.
- — Мијаило Гађеша, парох Гребињски.
- — Мијаило Бабић, парох Вељунски.
- — Јаков Живковић, парох Крстињски.
- — Дамјан Гуњ, парох Утињски.
- — Марко Мађерчић, парох Доњобуда-
 чки.

4. Протопресвите рат Кирински.

Пречестњ. Г. Гаврило Јоанинов Поповић, протопре-
 свите рат Кирински, Ч. Консистор.
 епарх Карлшт. Член, и скупитељ
 ГГ. пре нумеранта.

Честњ. Г. Марко Богдановић, намјестник и па-
 рох Топуски.

- Честњ. Г. Симеон Гаврилов Поповић, парох Чемернички и Ч. Консистор. Член.
- — Стефан Лапчевић, парох Вергиномостски и Честњ. Коисистор. Член.
  - — Сава Јакшић, парох Бобовићки.
  - — Матија Меркшић, парох Кирињски.
  - — Симеон Видовић, парох Степановачки.
  - — Павле Поповић, парох Второсењички.
  - — Петар Вучковић, парох Првосењички.
  - — Арсеније Жакула, парох Славољски.

5. Протопресвитерат Вилићки.

Пречестњ. Г. Василије Лужанић, протопресвитер Вилићки, Ч. Консистор. епарх. Карлшт. Член, и скупитељ ГГ. пре-
нумеранта.

Честњ. Г. Мојсеј Кокотовић, намјестник и па-
рох Косински.

- — Теофан Поповић, парох Заложнички.
- — Аврам Рипаић, парох Дољански.

6. Протопресвитерат Корбавски.

Пречестњ. Г. Спиридон Личина, протопресви-
тер Корбавски, Ч. Консист. епарх. Карлшт.
Член, и скупитељ ГГ. пре-нумеранта.

Честњ. Г. Јован от Будисављевић, парох Му-
тилићки и намјестник протопресви-
терата Корбавског.

Честњ. Г. Јоаким Радаковић, парох и нам.
Осредачки.

- — Илија Беркић, парох Зермански.
- — Атанасије Тербојевић, парох Попински.
- — Неофит Ајдуковић, парох Купријовски.
- — Ђорђије Поповић, парох Сербски.
- — Илија Чучковић, парох Сухајски.
- — Симеон Мајсторовић, парох Долјански.
- — Илија Војводић, парох Доброселски.
- — Андрија Рашета, парох Лапачки.
- — Сава Бабић, парох Мазински.
- — Петар Обрадовић, парох Ерувацки.
- — Кирил Илић, парох Комићки.
- — Теодор Вурдеља, парох Висућки.
- — Аврам Будимир, капелан Пашински.
- — Григорије Џветићанић, капелан Јошански.

Благородни Г. Будислав от Будисављевић, ъ. к.
капетац у Личкој регементи.

- — Рафаил Лемаић, ъ. к. оберлајтнант.
- — Симеон Кнежевић, пензиониран оберлајтнант.
- — Јован Сомић, економи-лајтнант у Личкој регементи.
- — Никола Боројевић, економи-лајтнант.
- — Петар Медић, старије класе клирик.

Г. Марко Пупавац, тутор цркве Зерманске.

— Иља Ђеркић, компанијски писар.

7. Протопресвитерат Глински.

Пречестњ. Г. Емануил Прица, протопресвитеј и парох Глински, Ч. консистор. епарх. Карлшт. Член, и скупитељ ГГ. пре-нумеранта.

Честњ. Г. Василије Злонога, намјестник пропресвитеја Кирињског, парох Влаховићки и Честњ. консистор. епарх. Карлшт. Член.

— — Григорије Чучковић, парох Лужански.

— — Атанасије Јањатовић, парох Лужански.

— — Јаков Демић, парох Великоградачки.

— — Адам Гламочлија, парох Шушњарски.

— — Василије Гвојић, парох Клашнићки.

— — Стефан Теодоровић, парох Малоградачки.

— — Илија Муждека, капелан Бузетски.

— — Мијаило Матијевић, капел: Глински.

— — Јован Остојић, капелан Жировачки.

— — Петар Лазић, капелан Влаховићки.

8. Протопресвитерат Петрињски.

Пречестњ. Г. Стефан Чучковић, пропресвитеј и парох Петрињски, Ч. Консистор.

епарх. Карлшт. Член, и скупитељ ГГ.
пренумеранта.

Честњ. Г. Лука Адамовић, намјестник пароха
Блињски.

Честњ. Г. Мијаило Чучковић, намјестник и
парох Рујевачки и честњ. Консистор.
епарх. Карлшт. Член.

— — Симеон Баљак, парох Јошевачки.

— — Борђије Беговић, парох Тремуш-
њачки.

— — Стефан Бузадијћ, парох Комого-
вински.

— — Борђије Баљак, парох Боројевички.

— — Сава Бамбураћ, парох Градуски.

— — Василије Бабић, парох Четвертковач.

— — Марко Шумоња, парох Сванички.

— — Мијаило Поповић, парох Црквеног-
бочки.

Г. Адам Врачаревић, учитељ Блињски.

— Павле Котур, Поштмајстор Беднички.

— Павле Диздар, Сенатор и тутор школски.

— Илија Станковић, тутор црквени.

— Борђије Стојановић, сенатор.

— Борђије Кавић, трговац.

— Петар Чакое, трговац.

9. К а р л ш т а д т .

Њиово Високопреосвештенство Г. Лукијан
Мушићки, православни Епископ Карл-
штадски и пр.

Пречестњ. Г. Севастијан Илијћ, игуман М. Гомирја, Консистор. епарх. Карлшт. Асесор, учитељ Богословије и Баварског практическо-вртоградског друштва у Фрауендорфу член З књ.

— — — Марко Славнић, парох Војнићки, Ч. Консистор. епарх. Карлшт. Асесор и (други) учитељ Богословије.

Честњ. Г. Јаков Лончар, парох Другољубински.

Г. Софроније Милинковић, рисувач.

— Мијаило Паић, трговац.

— Ђорђије Бодић, трговац.

— Данило Буић, Клирик.

КРАГУЈЕВАЦ (у Србији).

Благородни Г. Милета Радојковић, великог суда Член.

— — Стојан Симић, великога суда Чл.

— — Павле Јовановић, великога суда секретар.

— — Јован Димитријевић, писар у великим суду.

— — Ђорђије Чанић, писар у великом суду.

— — Јован Сарањовац, писар у великим суду.

— — Мијаило Георгијевић, суда наје Ужице и Сокоске писар.

Пречестњ. Г. Симеон Илијћ, протопр. Каравачки.

Честњ. Г. Григорије Димитријевић, парох
Мрсаћки.

- — Сава Радоњић, парох Стапарски.
- — Танасије Руфимовић, парох Ка-
рански.

Господин Лазар Стоић, учитељ Каравачки.

К У З М И Н.

Честњ. Г. Петар Руњанин, парох Кузмински.

НОВИ САД.

(Скупитељ Г. Ђорђије Кирјаковић).

Честњ. Г. Урош Романовић, парох.

Благородни Г. Ђорђије Зако Господар од Бај-
ше, и славнога ком. Бачкога таб.
суд. Асесор.

- — Гаврило Баичевић, народни школа
у Бачкој краљевски директор.
- — Јован Ачић, доктор права, факулт.
Пешт. Член, Маџарски и погранични
адвокат и гимназ. Новосадске дирек-
тор и пр.
- — П. Јос. Шаффарик, философије Док-
тор, више учени друштва Член и про-
фесор у Гимназији Новосадској.
- — Тимотије Милашиновић, сиротињ-
ски отац.
- — Атанасије Николић, профес.
- — Гаврило Ползовић, адвокат.
- — Ђорђије Димитријевић, доктор пра-
ва, факулт. Пешт. Член и адвокат.

Благородни Г. Ђорђије Георгијевић, профес.

- — Димитрије Кирјаковић, у Пешт. универс. I. год. права слушатељ.
- — Никола Стојановић, трговац.
- — Мијаило Николић, II. год. философије слушатељ.
- — Александер Кода, I. године философије слушатељ.

О С Е К.

(Скупитељ Честњ. Г. Лазар Боић).

Благор. Г. Василије Атанасијевић, мед. Доктор и физикус Осечки.

- — Петар Јоаниновић, велики юттар.
- — Петар Вировац, адвокат.
- — Јован Јанковић, професор.
- — Јован Кнежевић, грађанин.

Честњ. Г. Лазар Боић, парох.

П Е Т Р И Ђ А.

(Скупитељ Г. Василије Вуковић).

Честњ. Г. Груборовић, учитељ, капелан и католичкиша.

- Г. Јован Чакое, трговац.
- Симо Маливук, трговац.
- Павле Котур, трговац.
- Никола Бреберин, казаџија.
- Гаврило Паић, казаџија.
- Јилија Љађевић из Карловаца.
- Глигорије Станковић.

Госпођа Јек. Петровић, рођ. Ладевић, љубитељница књижества.

Г. Василије Вуковић за синове, Андрију и Мијаила.

П Е Ш Т А.

Благородни Г. Петар Демелић од Панчеве,
Слави. комитетата Темишварског А-
сесор.

Т Р И Ј Е С Т.

(Скупитељ Високоучени Г. Димитрије
је Владислављевић)

Високуч. Г. Димитрије Фрушић, доктор ме-
дицине 2 књ.

Г. Петар Теодоровић, велиокупац.

— Спиридон Гоњчевић, велиокупац.

— Александер Мариновић, велиокупац.

— Андрија Стојковић, велиокупац.

— Трипо Помановић, капет. морски.

— Паво Стојковић, капет. морски.

— Мато Ђурашовић, капет. морски.

— Илија Томић, трговац Которски.

Благонадежни Г. Драго Теодоровић, ученик
III. л. к.

Високоуч. Г. Симеон Димитријевић, учитељ.

— — Димитрије Владислављевић, учит. 2.

Ф Р А Њ Е В О.

(Скупитељ Благородни Г. Торђије
Богдановић, касиер).

Благородни Г. Леонтије Кекез, потар. Фрањевс.

- — Јован Рајковић, касир.
- — Јован Секулић, форшпан-комесар.
- — Марко Блажић, касир Кумански.
- — Димитрије Ранковић, кас. Меленачки.
- — Василије Панић, касир Башаидски.
- — Мојсеј Станисављевић, касир Ђар-
ловачки.

Г. Димитрије Сервинац, трговац Фрањевски.

— Арсен Главаш, трговац Фрањевски.

Ш И Д.

Честњ. Г. Аврам Панић, парох Шидски.

ДОДАТАК

- I. ЛУКА МИЛОВАНОВ
ГЕОРГИЈЕВИЋ – ПОСЛЕ ДВА
ВЕКА**
- II. РЕКЛИ СУ О ЛУКИ
МИЛОВАНОВУ**
- III. СЕЛЕКТИВНА ЛИТЕРАТУРА О
ЛУКИ МИЛОВАНОВУ**

I. ЛУКА ГЕОРГИЈЕВИЋ МИЛОВАНОВ – ПОСЛЕ ДВА ВЕКА

Поводи. – Два су основна повода да се приреди фототипско издање *Опита настављења...* Луке Георгијевића Милованова.

Први повод, ове (2010) године навршава се тачно два века од настанка рукописа књиге *Опит настављења...* Луке Георгијевића Милованова – леп јубилеј за модерну српску културу. Међутим, после несретне судбине студије *Сало дебелога јера, либо азбукопротрес* Саве Mrкаља, ова Лукина књига – због радикалних погледа на српску азбуку – како није могла проћи рецензију (а касније и из других разлога), чекала је пуне 23 године да се појави у штампи. Да би *Опит настављења...* угледао светлост дана, побринула се Марија Поповић-Милутиновић „Пунктаторка“, ученица Луке Милованова, и агилни Вук Стеф. Карадић, који је у Милованову имао узора и сарадника. Вук је био приређивач и писац предговор овом Лукином „делцу“.

Други повод, у стручној и научној јавности често се на маргинама помиње Лука Милованов, а његово дело се цитира преузимањем из секундарних или терцијарних извора. Дело *Опит настављења...* сачувано је у неизнатном броју примерака и као раритет у библиотекама није било доступно ширем кругу истраживача и писаца антологија и приређивача хрестоматија. Дакле, ово је прилика да

се широј научној јавности понуди фототипско издање и да истраживачи имају пред собом књигу која одговара оригиналу.

Ко је Лука Георгијевић Милованов? – Као што је речено, оно што данас знамо о Милованову потиче из пера Вука Караџића, сачуване Вукове преписке и уступних забелешки историчара књижевности.

Александар Белић у краткој и језгронитој енциклопедијској одредници пише:

„**Милованов, Лука** (Осат, Босна – 23. 11. 1828, Будим). Учио је у Винковцима, Сегедину (филозофију) и Пешти (право). Био је српски учитељ у Пешти до 13. 10. 1810, после је оглувио и пропио се, потуцајући се као писар код адвоката и будимског владике. Умро је крајњој беди. Караџић га је познавао и ценио. Он је издао његов *Опит настављења к српској сличноречности и слогомјерју* (1833), који је Милованов написао 1810. год. Милованов је био од утицаја на Вука“ (Белић, Станојевићева *Енциклопедија...*, књ. II, 772).

Колики је књижевни опус остао иза Луке Милованова? Шта је још написао осим *Опита настављења...*?

„Лука Милованов, на жалост, мало нам је завештао свога извornог песништва, свега 7 песама (3 штампане и 4 рукописне). Међу преведеним штампао је и 3 своје песме: *Мој дјеци на мајалес, На књижици за новољетни дар* и *О погребу Митра Поповића, калфе трговачког, родом из Мохача*“ (Добрашиновић 2007: 351).

Књижевни историчари сматрају да су песме *На књижици за новољетни дар* и *Moj*

ђеци на мајалес почеци српске књижевности за децу.

У рукописима је откривена и винска песма *Песма на добро вино*. С правом је приметио Љубомир Ненадовић: „Лука Милованов показао је велики песнички таленат, али после неколико лепих песама умукнуо је заувек“.

У првој деценији 19. века, у још неискристиласаном српском културном поднебљу, јављају се тројица весника модерне српске културе, „писци западних страна“ (Јован Дошевновић, Сава Мркаљ и Лука Милованов). То је генерација која је обележила време између позног просветитељског рада Доситеја Обрадовића и вишеструке скупљачке и реформаторске делатности Вука Каракића. Сва тројица ових писаца, који су се нашли у исто време у истом „српском“ граду – Будиму, „трудећи се сваки по снази својој да допринесе одлуци најважнијих књижевних питања“, брзо „падају, судбина их, као последње и највеће жртве, приноси на жртвеник, да би се по ту цену могао чути Вуков глас“ (Гавrilović 1927: 222).

Место Милованова у реформи српскога књижевнога језика. – „Када говоримо о нашем народном језику, готово увек полазимо од нетачне чињенице, од мита, да је правописну и језичку реформу започео и први формулисао Вук. Учинили су то, међутим, други пре њега, са више или мање доследности и одлучности, јер Вук није пао с неба, већ је дошао после многих (без обзира што је њихов успех био делимичан или никакав), преузевши идеју која је постојала, и давши јој неслућен замах и друштвено-политички значај,

претворио је одређену мисао и реалну снагу епохе, у зависности од интензитета којим је расла снага и историјска улога народа“ (Меша Селимовић, *За и против Вука*, БИГЗ, 1978, стр. 7).

Један од Вукових претходника и сарадника на језичкој реформи био је Лука Милованов. Данас се може рећи да је Милованов био претеча неких фундаменталних филолошких решења и заговорник нових књижевних жанрова у српској књижевности. Познато је да решења акценатског система у српском језику која је применио Вук у својој *Писменици* припадају Луки Милованову; исто тако, потпуну реформу српске азбуке са савршеним фонолошким принципом један глас са функцијом – једна фонема – једна графема – потиче од Луке Милованова (чак и пре реформе Саве Mrкаља коју је успоставио у *Салу дебелогајера*).

Друге делатности Луке Милованова. – Осим уже филолошке делатности која је сва у темељу каснијег Вуковог рада, Милованов је узорao ледину на многим другим пољима српске културе.

Милованов је први српски лиричар, први модерни версификатор и први писац књижевности за децу, зачетник огледа.

У *Опиту настављења...*, делу које је по обimu мало, налази се Лукине песме, преводи са немачког, латинског, мађарског, грчког. Лука је испољио ширину свога образовања и културе која показује високе домете српске интелектуалне елите која су стварала и живела преко Саве и Дунава. У исто време, Лукин трагични живот, као и судбина Саве Mrкаља, показује да српска култура још није била зре-

ла да прихвати нове идеје и модерне европске покушаје у развоју српске културе. То показује и колико је Милованов по многим сегментима био испред свога времена.

Тако нам је дана у неким обрисима остало дело Луке Милованова преко Вука, а његов рад се кристализовао у Вуковом делу. Лука дугује Вуку, али – исто толико – Вук дугује Луки Милованову. Тако се и у Вуковом грандиозном делу може применити она Соларићева максима, која је мото Опиту настављења...:

„Помало колико ко може (а има и[х] да-
нас хвала Богу, који подобрано могу); наћи
ће се у исто време, који ће из ови своју мालа
једно велико сабрати много“.

II. РЕКЛИ СУ О ЛУКИ МИЛОВАНОВУ

Стваралачки портрет Луке Милованова у нашој науци није доволно проучен, али код истраживача који се дубље баве феноменом зачетка модерне српске културе он је – често на малом простору – заслужено добио објективну верификацију рада са аспекта више наука и научних дисциплина.

Издавамо нека мишљења о улози Милованова у развоју српске модерне културе, како је то назначено у неким лингвистичким и теоријскокњижевним и историјскокњижевним дисциплинама.

(1) „Може се слободно рећи, да је Лука био прави естетички мајstor начинити стихове: и са самом овом, овако послије смрти његове издатом књижицом, заслужује мјесто међу првим нашим списатељима дојакошћега и данашњега времена, а да је којом срећом, од како је почeo писати, једнако писао и књиге издавао, могао је бити први српски класически списатељ“ (Вук, „Предговор издаваљев“ *Onumy...*).

(2) „U наše doba i najugledniji prošlostoljetni teoretičari srpskoga i hrvatskoga stiha – Luka Milovanov i Jovan Subotić, Adolf Veber Tkalčić i Ivan Trnski – sasvim su zaboravljeni. Novija istraživanja, ipak, često su bila samo oponašanja njihovih radova ili filološki posao sa strogo

praktičnom namjenom (utvrđivanje autorstva ili datiranje pjesme).“

(Svetozar Petrović: „*Stih*“, u: *Uvod u književnost*, uredili: Fran Petre, Zdenko Škreb, Znanje, Zagreb, 1961, str. 355)

(3) „Милованов је први значајнији теоретичар нашег стиха, који се, поред осталог, осврнуо и на питање јамба у нашој поезији.“

(Жарко Ружић: *Над загонетком стиха*, Књижевна заједница Новог Сада, Нови Сад, 1986, стр. 70).

(4) „Лука Милованов Георгијевић беше дакле први који је за српску сличноречност и просодију законе написао, и сам још год. 1810. певао тако вешто, и тако чистим српским језиком, да би то и години 1880-ој на дiku служило.“

(Ђорђе Рајковић: „Лука Милованов Георгијевић, песник српски“, *Глас истине*, бр. 17, 1884, стр. 131.

(5) „Наша поезија за децу почиње стиховима Луке Милованова, написаним 1810. године. Век и по њеног трајања представља огроман временски простор, врло слабо настањен, тако да нам се учини, кад бацимо летимичан поглед, да видимо само две оазе – Змаја са својим *Невеном* и наше савременике.“

(Воја Џарић: *Антологија савремене поезије за децу*, Младо поколење, Београд 1961, стр. 5).

(6) „Његов [Лукијана Мушицког] савременик, Лука Георгијевић (1784–1828), преводио је, као убеђени класициста, дела савремених немачких песника Биргера, Гелерта, Пфефела и Вајса.“

(Миодраг Коларић: *Класицизам код Срба (1790–1848)*, Просвета, Београд 1965, стр. 79.

(7) „Подстичући младу интелигенцију да се што више приближи народу, у чему је имао толико успеха, Вук међу својим савременицима даје и примере друге врсте, као што је онај племенити кнез Иво Кнежевић међу војводама, или његов несрћни претходник и пријатељ Лука Милованов међу писцима.“

(Драгиша Витошевић: *До Европе и натраг*, књига прва, Дечје новине, Горњи Милановац, 1987, стр. 281).

(8) „Сава Mrкаљ, као и његов духовни сродник Лука Милованов, били су у ствари први, рани весници нових демократских токова у српској култури“ (Поповић 1964: 49).

(9) „*Opum* је нека врста теорије књижевности, управо само један њен део, онај који говори о стиховима. Но чим је Лука почeo писати, он је осетио да мора, бар за сада, да реши питање азбуке“ (Лазин 1932: 146).

(10) „Milsimo da je [Vuk] znao šta čini, da je plaćao dug svemu onome čemu ga je naučio, pored ostalih, i Luka Milovanov, godine 1810, i onome što je od njega usvojio i kasnije – 1814. i 1828.“ (Erčić 1964: 184).

III. СЕЛЕКТИВНА ЛИТЕРАТУРА О ЛУКИ МИЛОВАНОВУ

Аноним (1838): „Луке Милованова Опит настављења к Србској Сличноречности и Слогомјеру или Просодии“, анотација, *Србске новине*, 1838, част 87, стр. 248.

Арнот, Антониј (1833): „Луке Милованова Опитъ наставлења къ Сербской сличноречности“, *Сербский летопис*, год. IX, част 33, 1833, стр. 176–177.

Гавриловић, Андра (1927): *Историја српске и хрватске књижевности за школску и личну употребу*, Издавачка књижарница Геце Кона, Београд.

Гавриловић, Андра (1901): Први лиричари и естетичари у новијој књижевности српској, Глас СКА LX, Други разред 38, СКА, Београд, стр. 215–297.

Добрашиновић, Голуб (2007): „Лука Милованов Георгијевић (1784–1828)“, *Зборник о Србима у Хрватској*, књ. 6, САНУ и Одбор за историју Срба у Хрватској, Београд, стр. 335–364.

Erčić, Vlastimir (1964): „Karadžićeve školovanje“, *Radovi*, knj. II, Filozofski fakultet, Sarajevo.

Јекнић, Драгољуб (1988): „Лука Милованов“, *Српска књижевност за децу*, књ. I, МАК, Београд, стр. 28–30.

Карић, Живојин Д. (1966): *Антологија југословенске поезије за децу*, Графички завод, Титоград, стр. 19.

Коларић, Миодраг (1965): *Класицизам код Срба (1790–1848)*, Просвета, Београд.

Лазин, Ђорђе (1932): „Лука Георгијевић Милованов“, *Glasnik Profesorskog društva*, knj. XIII, sv. 2, октобар 1932, str. 145–151.

- Лесковац, Младен (1964): Антологија старије српске поезије, Матица српска, СКЗ, Нови Сад – Београд, стр. 109–110, 331–332.
- Maksimović, Vojislav (1973): „Prosodija Luke Milovanova Georgijevića“, *Nekada i sada*, Svjetslot, Sarajevo, str. 51–60.
- Maksimović, Vojislav (1974): „Bosanskohercegovački književni ogled“, *Život*, Sarajevo, (tematski broj), br. 7–8, knj. XLVI, god. XXIII, str. 3–16.
- Marković, Slobodan Ž. (1991): Zapisi o književnosti za decu, peto izdanje, Naučna knjiga, Beograd, str. 27–28.
- Милановић, Михајло (1909): „Лука Милованов Ђорђевић“, *Српска ријеч*, Сарајево, 25. јула 1909, год. V, бр. 159, Сарајево, стр. 4.
- Милинковић, Миомир: (2010): „Лука Георгијевић Милованов“, *Најрт за периодизацију српске књижевности за децу*, Змајеве дечје игре, Нови Сад, стр. 81–83.
- Мићић, Радован (2000): *Лука Милованов Георгијевић*, Невкош, Нови Сад.
- Михаиловић, Риста (1890): „Из прошлости Вуковара“, *Јавор*, бр. 18, стр. 282–285.
- Младеновић, Александар (1967): „Сава Mrкаљ и његови претходници у реформи предвуковске ћирилице“, *Годишњак Филозофског факултета*, том X, Нови Сад, стр. 161–198.
- Mrкаљ, Сава (1810): *Сало дебелога ера либо азбукпорпотрес*, Будим.
- Недић, Владан (1954): „Белешке Саве Mrкаља из бечке душевне болнице“, *Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор*, књ. 20, св. 3–4, стр. 303–305.
- Николић, Видан (1998): „Два спорна питања о филолошком раду Луке Георгијевића Милованова“, *Радови Филозофског факултета*, књ. I, Филозофски факултет, Пале, стр. 67–81.
- Николић, Видан (2005): „Секвенца *ne-* у језику Луке Милованова Георгијевића и у говору Осата“, *Србијистички прилози*, Зборник у част про-

- фесора Славка Вукомановића, Филолошки факултет, Београд, стр. 159–167.
- Новаковић, Стојан (1871): „Први почеци књижевне појезије српске“, у: *Историја српске књижевности, преглед угађан за школску потребу*, Београд, стр. 206–235.
- Опачић-Лекић, Вукосава (1978): *Сава Мркаљ – живот и дјело*, Матица српска, Нови Сад.
- Перић, Ђорђе (2007): „О фолклоризованој поезији Луке М. Георгијевића“, *Зборник о Србима у Хрватској*, књ. 6, САНУ и Одбор за историју Срба у Хрватској, Београд, стр. 365–379..
- Поповић, Миодраг (1964): *Вук Ст. Каракић*, Нолит, Београд.
- Р(ајковић), Ђ(орђе) (1884): „Лука Милованов Георгијевић, песник српски“, у: *Глас истине*, бр. 17, стр. 131–132.
- Рајковић Ђ(орђе) (1875): „Марија Милутиновић ‘Пунктаторка’“, читуља, Јавор, бр. 11, 10. април 1875, Нови Сад, стр. 349–351.
- Ружић, Жарко (1986): „Сава Мркаљ – први песник српског јамба“, у: *Над загонетком стиха, Књижевна заједница Новог Сада*, Нови Сад, стр. 61–70.
- Ружић, Жарко (1975): „Лука Милованов“, *Српски јамб и народна метрика*, Институт за књижевност и уметност, Београд, стр. 19–21.
- Синдик, Надежда Р., Мирослава Гроздановић-Пајић, Катарина Мано-Зиси (1991): Опис рукописа и стarih штампаних књига библиотеке српске православне епархије будимске у Сентандреји, Београд – Нови Сад.
- Синдик, Надежда р. (1997): „О превођењу библијских текстова Луке Милованова Георгијевића“, *Српска књижевност и Свето писмо*, Састанак слависта у Вукове дане, књ. 26/1, Међународни славистички центар, Београд, стр. 193–198.
- Стојановић, Љубомир (1924): „Луке Милованова *Опит Сличноречности*“, *Живот и рад Вука Стефановића Каракића*, БИГЗ, Београд, стр. 416–420.

[150]

Суботић, Јован (1845): *Наука о србскомъ стихотворенію*, Будим.

Tomić, Ljubomir (1982): „Luka Milovanov i njegov rad na reformi srpske azbuke, prozodiji i književnom jeziku“, *Prilozi kulturnoj književnoj povijesti Srba i Hrvata u Madžarskoj*, Zavod za izdavanje udžbenika, Budim

Царић, Boja (1961): *Антологија савремене поезије за децу*, Младо поколење, Београд.

САДРЖАЈ

Предговор издачењев	в
Предсловје	I
I. ДИЕЛ	11
УВОД	11
О сличноречности	11
ПОГЛАВАК I.	23
О слогомјерју	23
§ 1. У простим речма	23
§2. У сложеним речма	30
ПОГЛАВАК II	
О чланцима сличноредака	36
ПОГЛАВАК III	
О сличноредцима	36
I. Сличноредци прости	38
II. Сличноредци смјешани	44
ПОГЛАВАК IV	46
О усјеку или улому	46
ПОГЛАВАК V	54
О слику	54
Род сликова мужески	61
Род сликова жесенки	63
Род сликова дјетињи	65
ПОГЛАВАК VI	66
О слободности везаног списка	66
II. ДЈЕЛ	
Пјесме, које из њемачког језика преведене ..	71
Размјера сличноредака у предположенима лирическим пјеснама	115
Пословје читатељу	117
Изјасненје: Речи њеке, које се виде сумнителне	119
Имена гг. пренумиранта	122

[152]

ДОДАТAK	[137]
Лука Георгијевић Милованов –	
после два века	[139]
Рекли су о Луки Милованову	[144]
Селективна литература о Луки Милованову	[147]